

Kurumsal Sorumluluk Raporu

2017
2018

“

GERÇEK ZENGİNLİK
altın ve gümüş
parçaları değil,
SAĞLIKTIR.

”

Mahatma Gandhi

İçindekiler

RAPOR HAKKINDA	5
YÖNETİM KURULU BAŞKANI MESAJI	6
GENEL MÜDÜR MESAJI	7
2 YILA GENEL BAKIŞ	8
BİLİM İLAÇ HAKKINDA	10
ÜRÜNLER ve HİZMET VERİLEN PAZARLAR	11
ÜRETİM TESİSLERİMİZ	11
ÜRÜNLERİMİZ 70'DEN FAZLA ÜLKEDE İNSAN SAĞLIĞININ HİZMETİNDE	12
KURUMSAL YÖNETİM ve İŞ GÜCÜ	15
KURULLARIMIZ	17
İŞ GÜCÜMÜZ	18
TEDARİK ZİNCİRİ	19
İŞ BİRLİĞİ ve TEDARİK ZİNCİRİ POLİTİKASI	21
TEDARİKÇİ SEÇİMİ ve DENETİMİ	21
YENİ TEDARİKÇİ SEÇİMİ	23
KURUMSAL ÜYELİKLER	24
RİSK YÖNETİMİ	25
BİLİM'DE EŞİTLİK	27
PAYDAŞLARIMIZ: YOL ARKADAŞLARIMIZ	27
YÖNETİM PUSULAMIZ: SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	30
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI	31
TANIMLANAN ÖNCELİKLİ KONULAR ve ÇERÇEVELER	32
BÜYÜME STRATEJİSİ	36
BÜYÜMEK İÇİN DİNLIYORUZ	36
FAYDALANDIĞIMIZ TEŞVİKLER ve İNDİRİMLER	37
BİLİM'DE AR-GE	37
AR-GE YATIRIMLARIMIZ	38
ÇALIŞANLARIMIZIN EKONOMİK REFAH DÜZEYİ	39
BİRLİKTE GELİŞİYORUZ	40
2019 YILI HEDEFLENEN ÇALIŞMALAR	41
SAĞLIK HERKESİN HAKKI	41
MARKALAŞMAYA YÖNELİK FAALİYETLERİMİZ	42

İçindekiler

BİLİM İÇİN ÖNCE İŞ AHLAKI	45
ETİK KURUL	45
YOLSUZLUKLA MÜCADELE	46
İLAÇ SAHTECİLİĞİ İLE MÜCADELE	47
BİLGİ GÜVENLİĞİ ve İŞ SÜREKLİLİĞİ	49
BİLGİ GÜVENLİĞİ RİSK YÖNETİMİ	50
BİLGİ GÜVENLİĞİNİN SÜREKLİLİĞİ	50
KALİTE YÖNETİMİ	52
HASTA GÜVENLİĞİ YÖNETİMİ	52
GERİ ÇEKİLEN İLAÇLAR	53
ÇALIŞAN GELİŞİMİ	55
ÇALIŞAN HAKLARI	56
YETENEK YÖNETİMİ	56
BİLİM'DE ÇEŞİTLİLİK ve FIRSAT EŞİTLİĞİ	57
İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ	62
İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ REHBERLERİ	63
ÜRETİM TESİSLERİMİZDE İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ	64
İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİ	64
TEDARİK ZİNCİRİNDE İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ UYGULAMALARI	64
İŞ KAZALARI ve MESLEK HASTALIKLARI	64
ATIK YÖNETİMİ	67
TEHLİKELİ ATIKLARIN YÖNETİMİ	70
ATIK TÜRLERİ ve BERTARAF YÖNTEMLERİ	71
GERİ KAZANILAN ve TOPLANAN ATIKLAR	74
EK TABLOLAR	75
GRI İÇERİK İNDEKSİ	77
İLETİŞİM	81

RAPOR HAKKINDA (102-50/102-51/102-52/102-53/102-54)

İÇERİK

Bilim İlaç'ın kurumsal sorumluluk stratejisi ve bu çerçevedeki performansına dair, 01.01.2017 – 31.12.2018 tarih aralığına ait bilgileri kapsamaktadır. Rapor, Genel Merkez, Gebze Üretim Tesisi ve Çerkezköy Üretim Tesisi faaliyetlerini içermektedir.

SÜREKLİLİK

Bilim İlaç'ın 2009 yılından bu yana 7. Kurumsal Sorumluluk Raporudur. Bilim İlaç Kurumsal Sorumluluk Raporlarını 2012 yılına kadar yıllık olarak yayınlamıştır. 2013 yılı itibari ile raporlama periyodu 2 yıl olarak değiştirilmiştir.

UYGUNLUK & İLKELER

Bu rapor GRI Standartlarına uygun olarak hazırlanmıştır. Temel seçenek. Aynı zamanda Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi İlerleme Bildirimi kriterlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Raporun içeriğini oluşturulurken GRI Standardlarında yer alan paydaş kapsayıcılığı, sürdürülebilirlik bağlamı, önceliklendirme ve eksiksizlik ilkeleri temel alınmıştır.

ERİŞİM

Bilim İlaç'ın 14.11.2018 tarihinde yayınladığı bir önceki rapor da dâhil olmak üzere tüm Kurumsal Sorumluluk Raporları web sitesinde tüm paydaşların kolaylıkla ulaşabileceği şekilde yer almaktadır.

<http://www.bilimilac.com.tr/tr/kurumsal-sorumluluk/kurumsalsorumlulukraporlari.html>

SORU & ÖNERİLER

Bilim İlaç'ın tüm Kurumsal Sorumluluk Raporlarına ve sürdürülebilirlik çerçevesindeki çalışmalarına dair soru, görüş ve önerilerinizi surdurulebilirlik@bilimilac.com adresine iletebilirsiniz.

YÖNETİM KURULU BAŞKANI MESAJI (102-14)

Değerli Bilim Ailesi ve Saygıdeğer Paydaşlarımız,

1953 yılında Bilim Laboratuvarı olarak çıktığımız bu yolun ilk adımlarından bu yana değer yaratmak maksadıyla üretmekteyiz. İnsan sağlığı için durmadan çalışıyoruz. Bunu yaparken de sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamak için tüm imkânlarımızı ortaya koyuyoruz.

Etik İlkeli Yönetim yaklaşımımız ile Bilim İlaç için her zaman ‘Önce İnsan’dır. İnsan sağlığının hizmetinde olan bir kurum ve sürdürülebilirlik alanında sektöründe lider firma olarak, 2009 yılından bu yana düzenli olarak Kurumsal Sorumluluk Raporu yayınlıyoruz. Sürdürülebilirlik çalışmalarımızı tüm şeffaflığı ile paylaştığımız Kurumsal Sorumluluk Raporumuzun yedincisini siz değerli paydaşlarımıza sunmaktan mutluluk duymaktayım.

UN Global Compact Katılımcı Üyesi olarak, sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamak için ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerimizi titizlikle izliyoruz ve olumsuz etkilerimizi azaltmak için sistematik olarak çalışıyoruz. Şeffaflık ve iş birlikleri bu çerçevede bizim için büyük önem arz etmektedir.

Bilim ışığında sağlıklı büyüme stratejimiz hem paydaşlarımızın hem şirketimizin öncelikli konuları arasında birinci sırada yer almaktadır. Bu da bize göstermektedir ki büyüme, bir kurumun yalnızca kendisini etkilememekte, iş birliklerini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle birlikte büyümek, büyürken sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamak her zamankinden daha önemli hale gelmiştir.

Bilim İlaç olarak bu sorumluluğu yalnızca ülkemize karşı değil, ürünlerimizin ulaştığı 80’den fazla ülkeye karşı da hissediyoruz. Kaliteden ödün vermeden, operasyon süreçlerimizin gelişimini sürekli kılarak ülkemize ve dünyamıza karşı sorumluluğumuzu yerine getirmeye gayret ediyoruz. Bu amaçlar doğrultusunda bilgi birikimleri, tecrübeleri ve gelişim heyecanı ile dolu olan yürekleriyle çalışan tüm Bilim Ailesi ile gurur duymaktayım.

Birlikte aydınlık bir geleceğe doğru ilerlerken, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşmak için kurumsal olarak gösterdiğimiz çabalar paydaşlarımızın desteği ile anlamlı hale gelecektir.

Saygılarımla,

Bülent KARAĞAÇ
Yönetim Kurulu Başkanı

GENEL MÜDÜR MESAJI (102-14)

Değerli Paydaşlarımız,

Bilim İlaç olarak attığımız her adımı 'Önce İnsan' ilkesiyle atıyor, çalışma ve üretme azmimizi bu ilkedен alıyoruz. Sağlık, tüm insanlık için temel haktır. Bu bilinçle, tüm dünyanın içinde bulunduğu Covid-19 salgını sürecinde olağanüstü özveri gösteren tüm sağlık çalışanlarına teşekkürü bir borç biliriz.

Koşulların oldukça sertleştiği pandemi sürecinde kurum olarak erken ve üst düzey tedbirlerle çalışanlarımızın sağlığını korumanın yanında üretimimizi durdurmamaya insan sağlığına hizmet etmeye devam ettik. Bu zorlu koşullarda iş süreçlerimizin aksamamasını sağlayan tüm çalışma arkadaşlarıma yürekten teşekkür ediyorum.

Bilim İlaç olarak Ar-Ge yatırımlarımız, yüksek nitelikli iş gücümüz, 68 yıllık bilgi birikimimiz ve başarı inancımız ile geleceğe güvenle bakıyoruz. Sürdürülebilirlik, Bilim İlaç için bir çerçeve değil, iş yapma şeklidir. Özellikle paydaşlarımızla birlikte belirlediğimiz yedi öncelikli konuyu ele alan, 2017-2018 yıllarını kapsayan çalışmalarımızı bu rapor vasıtası ile sizinle paylaşmaktan mutluluk duyuyorum.

Ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerin kontrol altında tutulmasının, olumsuz etkilerin mümkün olan noktalarda sıfıra indirilmesinin, mümkün olamayan noktalarda minimize edilmesinin önemi günümüzde çok daha iyi anlaşılmaktadır. Bilim İlaç olarak, bu bağlamda iş yapış biçimimizle Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını da destekliyoruz. Sadece ülkemizde değil, bugün 80'den fazla ülkeye ulaşan ürünlerimiz ile tüm dünyada sağlıklı toplumlar için çalışırken ekonomik kalkınmaya ve toplumsal refahın yükselmesine de katkı sağlıyoruz.

'2023 yılında; büyümesini sağlıklı bir şekilde sürdürerek, Türkiye ilaç pazarında lider firma olmak ve en fazla ihracat yapan yerli ilaç üreticisi olmayı sürdürmek ve net ihracatçı olmak' vizyonumuza emin adımlarla ilerliyor olmamız tesadüf değildir. Sürdürülebilir iş anlayışımızın, paydaşlarımızla birçok kanaldan iletişim halinde olmamızın, Bilim İlaç Toplum Gönüllülerimizin imza attıkları projelerin, sürdürülebilir kalkınma adına kurduğumuz iş birliklerinin, sektörümüze yönelik kanun ve yönetmeliklerin ötesine geçerek 'Önce İnsan' anlayışımız ile gücümüzü ve kaynaklarımızı toplum yararına kullanmamızın bugün geldiğimiz ve hedeflediğimiz aydınlık gelecekte en büyük rolleri oynadıkları aşikârdır.

Sürdürülebilir kalkınma bir seçim değil, hepimiz için bir zorunluluktur. Bu nedenle, başta Bilim İlaç olarak kendi sürdürülebilirlik çalışmalarımız olmak üzere, tüm sektörlerin sürdürülebilirlik çalışmalarını bir seçim değil bir sorumluluk olarak değerlendiriyoruz. Sürdürülebilir kalkınma adına yürüttüğümüz çalışmalarımıza katkı sağlayan, bizleri yalnız bırakmayan tüm paydaşlarımıza teşekkürlerimi sunarım.

Sağlıkla kalın...

Saygılarımla,

Dr. Okan ÖNCEL
Genel Müdür

2 YILA GENEL BAKIŞ

RAKAMLARLA BİLİM İLAÇ (102-7)		
ÜRETİM TESİSLERİNDE ÜRETİLEN ÜRÜN MİKTARI (KUTU)		2017: 123,931,934 2018: 124,484,395
TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI		2017: 1661 2018: 1744
KİŞİ BAŞI EĞİTİM SAATİ		2017: 88,31 2018: 50,25
KADIN ÇALIŞAN ORANI		2017: %21 2018: %22
KADIN YÖNETİCİ ORANI		2017: %19 2018: %19
KUTU PAZAR PAYI		2017: %6 ile 3. Sıra 2018: %5,7 ile 2. Sıra
NET SATIŞ		2017: 886M TL 2018: 1.116M TL
ÖZ SERMAYE		2017: 192.394.226,83 TL 2018: 174.868.574,23 TL
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜK		2017: 835.783.917,94 TL 2018: 1.046.900.017,31 TL
SAĞLANAN ÜRÜN MİKTARI TOPLAM OPERASYON SAYISI		2017: 170.011.313 2018: 170.080.060

İHRACAT BÖLGELERİNE GÖRE SATIŞ DAĞILIMI

AFRİKA		2017: 35.025.150,38 ₺ 2018: 40.792.094,51 ₺
ASYA		2017: 80.318.055,74 ₺ 2018: 115.971.440,10 ₺
AVRUPA		2017: 31.233.595,73 ₺ 2018: 38.880.472,86 ₺
GÜNEY AMERİKA		2017: 1.165.755,50 ₺ 2018: 3.455.367,53 ₺

ÜLKELERE VEYA BÖLGELERE GÖRE TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI

	2017			2018		
	Çalışan Sayısı	Kadın Sayısı	Erkek Sayısı	Çalışan Sayısı	Kadın Sayısı	Erkek Sayısı
Moldova	18	13	5	18	12	6
Arnavutluk	14	8	6	11	8	3
Bosna	6	5	1	7	6	1
Toplam	38	26	12	36	26	10

TOPLAM TEDARİKÇİ SAYISI

2017: 537
2018: 523

BİLİM TOPLUM GÖNÜLLÜLERİ

2017: 160 GÖNÜLLÜ → 8 PROJE → 2885 ULAŞILAN KİŞİ SAYISI
2018: 136 GÖNÜLLÜ → 6 PROJE → 1636 ULAŞILAN KİŞİ SAYISI

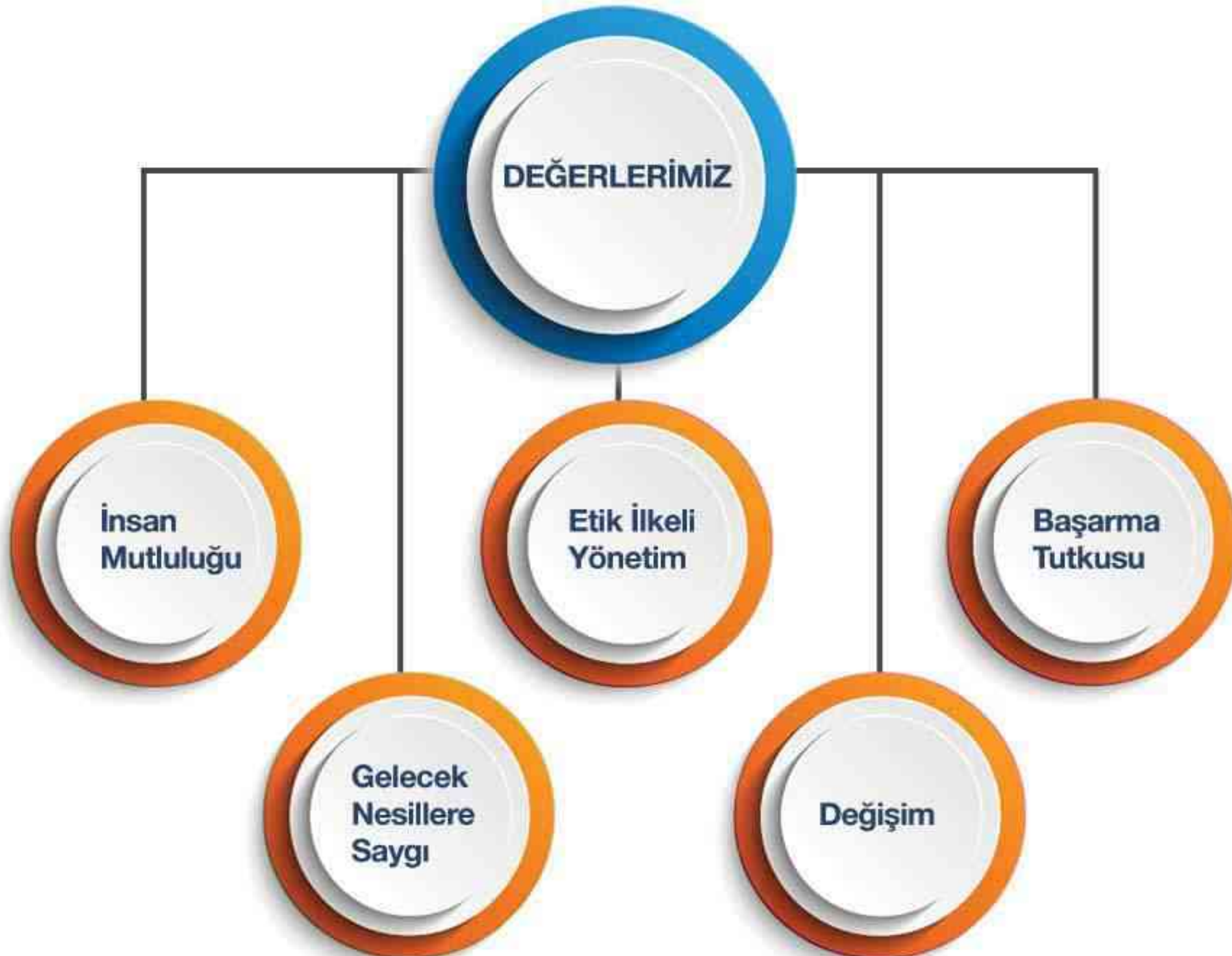
Bilim İlaç Sanayi ve Ticaret A.Ş. %100 Türk sermayesi ile kurulduğu 1953 yılından bugüne jenerik (eşdeğer) ilaç üretimi ile daha sağlıklı bir Türkiye ve ürünlerini ihraç ettiği 70'ten fazla ülkede daha sağlıklı toplumlar için tüm gücüyle çalışmaktadır.

Vizyonumuz

'2023 yılında; büyümesini sağlıklı bir şekilde sürdürerek, Türkiye ilaç pazarında lider firma olmak, ve en fazla ihracat yapan yerli ilaç üreticisi olmayı sürdürmek ve net ihracatçı olmak.

Misyonumuz

- İnsan sağlığını korumayı ve tedaviyi sağlayan ilaçları geliştirir, modern ve ileri teknolojiye sahip tesislerimizde uluslararası standartlara uygun olarak üretiriz.
- İç ve dış pazarlarda ilaçlarının tanıtımını ve pazarlamasını müşteri odaklı bir yaklaşımla gerçekleştirerek bulunabilirliğini ve müşteri memnuniyetinin en üst seviyede tutulmasını sağlarız.
- İnsana ve insan sağlığına değer veren, kaliteyi yaşam felsefesi olarak benimseyen köklü bir kuruluş olmanın getirdiği tecrübemiz, geliştirerek sürdürdüğümüz iş birlikleri ve değişime olan bağlılığımız ile verimli, kârlı ve sürdürülebilir bir şekilde büyürüz.
- Yetkin çalışanların rekabette itici güç olacağının bilincinde olarak uyguladığımız yenilikçi insan kaynakları sistemleri ve öğrenen organizasyon kültürü ile çalışan bağlılığının ve memnuniyetinin en üst seviyeye yükselmesini sağlarız.
- Sosyal sorumluluk bilinci ile çevreyi ve doğal kaynakları korur, etik değerlere önem verir, toplumun sosyal ve ekonomik gelişimine katkıda bulunuruz.

ÜRÜNLER & HİZMET VERİLEN PAZARLAR

İstanbul'da bulunan Genel Müdürlüğümüz, Gebze ve Çerkezköy'de yer alan üretim tesislerimiz ile 'önce insan, önce sağlık' için çalışıyor, üretiyoruz...

ÜRETİM TESİSLERİMİZ (102-2-a)

KUTU ÜRETİM MİKTARI	2017	2018
Gebze Üretim Tesis	93.202.059	90.677.178
İç Piyasa	69.106.629	68.186.198
İhracat	9.820.526	9.554.926
Fason	14.274.904	12.936.054
Çerkezköy Üretim Tesis	30.729.875	33.807.217
İç Piyasa	14.583.997	17.454.754
İhracat	11.225.340	12.183.559
Fason	4.920.538	4.168.904

EU onaylı her iki üretim tesisimiz, ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi, ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi ve OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi belgelerine sahip olup, cGMP regülasyonlarının yanı sıra entegre yönetim sistemi standartlarına da uygunluğu kanıtlanmıştır. Buna ek olarak, her iki üretim tesisimiz de ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi Sertifikasına ve YYS Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikasına sahiptir.

Bilim Gebze Üretim Tesis		Bilim Çerkezköy Üretim Tesis
Gebze Organize Sanayi Bölgesi	Bulunduğu yer	Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi
60,000 m ² arazi üzerinde 51,500 m ² non betalaktam tesisinin kapalı alanı, 3,000 m ² steril nebül üretim tesisinin kapalı alanı bulunmaktadır.	Tesis Özellikleri	28,000 m ² arazi üzerinde 9,250 m ² kapalı alanı bulunmaktadır.
2008 2018 yılında steril nebül üretim tesisi hizmete girmiştir.	Faaliyete Geçiş Yılı	1998
250 milyon kutu (Non betalaktam ürünler) 360 milyon flakon (Steril nebül ürünler)	Yıllık Kutu Üretim Kapasitesi	45 milyon kutu
Steril inhaler ürünler, Gastrointestinal ürünler, analjezik-antiinflamatuvar ürünler, dermatolojik ürünler, antibiyotikler (Beta-Laktam olmayan), vitamin ve mineraller, solunum sistemi ürünleri, antiparaziter ürünler, tatlandırıcılar, merkezi sinir sistemi ürünleri, kardiyovasküler ürünler, demir preparatları, kas gevşeticiler ve antigribal ürünler.	Ürün Yelpazesi	Penisilin oral solid ürünler

Bilim Gebze Üretim Tesisleri Türkiye'nin en büyük, en yeni ve çevreye en duyarlı ilaç üretim tesisidir. İçerisinde 4.500 m² laboratuvar alanına sahip Türk ilaç sektörünün en büyük Ar-Ge merkezi bulunmaktadır. Üretim formlarına göre Türkiye'deki en büyük ilaç üretim tesisi olan Bilim Gebze Üretim Tesisleri dünyadaki en önemli sağlık otoritelerinden biri olan Amerikan FDA (Food and Drug Administration) standartlarına uygun olarak projelendirilmiştir ve kapasite artış ihtiyacına uyum sağlayacak bir biçimde planlanmıştır.

Farmasötik Form Yıllık Üretim Kapasitesi *Tesisde 1 vardiyada üretililecek ürün miktarlarıdır		
	Bilim Gebze Üretim Tesisleri	Bilim Çerkezköy Üretim Tesisleri
Tablet	72 milyon kutu (1,5 milyar tablet)	13 milyon kutu (182 milyon tablet)
Kapsül	18 milyon kutu (0,5 milyar kapsül)	4.8 milyon kutu (48 milyon kapsül)
Şurup	18 milyon şişe	
Saşe	5 milyon kutu	
Kuru Toz Süspansiyon	7 milyon kutu	12 milyon kutu
Krem / Pomad	5 milyon kutu	
Steril İnhaler Ürünler	360 milyon flakon	

Bilim İlaç'ın belirli pazarlarda yasaklanmış hiçbir ürünü bulunmamaktadır.(102-2-b)

ÜRÜNLERİMİZ 70'DEN FAZLA ÜLKEDE İNSAN SAĞLIĞININ HİZMETİNDE (102-4/102-6)

Bilim İlaç Dış Pazarlar kurulduğu 1998 yılından bu yana Türkiye'de üretilen ürünlerimizin yurt dışındaki satış ve pazarlama aktivitelerini artırarak devam ettirmektedir. Hedef ülkeler stratejik plan ve ülke seçim kriterlerine paralel olarak belirlenmekte ve ülkeye giriş aşamasında yerel temsilciler tercih edilmektedir. Ülke potansiyeline göre temsilcilik ofisi kurulması hedefi doğrultusunda 2007 yılında Moldova, 2009 yılında Arnavutluk ve 2010 yılında Bosna Hersek'te kurulan Bilim İlaç Temsilcilik Ofisleri Bilim İlaç'ın uluslararası platformdaki bilinirliğini artırmaktadır.

Bilim İlaç, vizyonunu "2023 yılında net ihracatçı olmak" olarak belirlemiş olup, dış pazarlardaki ticari faaliyetlerini sürdürülebilir büyüme hedefi çerçevesinde yürütmektedir. Uluslararası satış ve tanıtım faaliyetleri için gerekli bilgi ve birikime sahip olan firmamız, merkez ofis ve yurt dışında kişisel ve mesleki donanımı yüksek 500'den fazla çalışan ile uluslararası bilinirliğini her geçen gün artırmaktadır.

2018 YILINA KADAR ÜRÜNLERİMİZİN ULAŞTIĞI ÜLKELER

Dış Pazarlar, şirketimizin 2023 vizyonuna hem Bilim markalı ürünler hem de fason üretim yapılan ürünler ile ulaşmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede Moldova ve Arnavutluk temsilcilik ofislerine ek olarak Avrupa Birliği ülkelerinden Afrika'ya, Güney Amerika'dan Asya'ya olmak üzere 40'ı aşkın ülke pazarında Bilim İlaç markasının konumlandırması yapılmaktadır. 1998'de başlanan ihracat operasyonunun, 21 yıl gibi kısa bir sürede geldiği nokta, ihracat (İKMİB Eczacılık Ürünleri İhracatı) ödülleri ile tescillenmiştir.

Vizyonumuzun gerçekleşmesi adına fırsatlarımızı ve tehditlerimizi sürekli olarak takip ederek yapılan değerlendirme gözden geçirme toplantıları ile yönetmekteyiz. Dış pazarlarda; Türkiye'deki üretim algısı, hedef pazarlardaki otoritelerin fiyat regülasyonları, ruhsat düzenlemeleri, ruhsata ve geri ödeme listelerine ulaşmadaki gecikmeler süreçte yönetilmesi gereken riskleri oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra kur artışının ihracat satışına olumlu etkisi, hammadde fiyatlarının düşme eğilimi, 21 yıllık dış pazarlar deneyimimiz ve devlet destekli ilk ve tek markalaşma programı olan Turquality programına dahil olmamız fırsatları oluşturmaktadır. Bilim İlaç 2015 yılında Turquality/Marka destek programından Turquality programına geçiş yapmıştır. Ekonomi Bakanlığının teşvik kapsamına aldığı 199 firmadan biridir.

İHRACAT BÖLGELERİNE GÖRE ÜRÜN ÇEŞİTLERİ (102-6)

Afrika

Beta laktam antibiyotikler
Sefolosforin antibiyotikler
Beta laktam ve sefolosforin dışındaki antibiyotikler
Antiparaziter ürünler
Üroloji ve üreme hormone ürünleri
Antigribal ürünler
Analjezik-antiinflamatuvar ürünler
Dermatolojik ürünler
Gastrointestinal ürünler
Vitaminler
Göz ilaçları
Kas gevşeticiler
Oral antidiabetic ilaçlar
Solunum sistemi ürünleri
Merkezi sinir sistemi ürünleri
Kardiyovasküler ürünler
Demir preparatları

Asya

Beta laktam antibiyotikler
Sefolosforin antibiyotikler
Beta laktam ve sefolosforin dışındaki antibiyotikler
Antiparaziter ürünler
Üroloji ve üreme hormone ürünleri
Antigribal ürünler
Analjezik-antiinflamatuvar ürünler
Dermatolojik ürünler
Gastrointestinal ürünler
Göz ilaçları
Kas gevşeticiler
Oral antidiabetic ilaçlar
Tatlandırıcılar
Solunum sistemi ürünleri
Merkezi sinir sistemi ürünleri
Kardiyovasküler ürünler
Demir preparatları

Avrupa

Beta laktam antibiyotikler
Sefolosforin antibiyotikler
Beta laktam ve sefolosforin dışındaki antibiyotikler
Antiparaziter ürünler
Üroloji ve üreme hormone ürünleri
Antigribal ürünler
Analjezik-antiinflamatuvar ürünler
Dermatolojik ürünler
Gastrointestinal ürünler
Vitaminler
Göz ilaçları
Kas gevşeticiler
Oral antidiabetic ilaçlar
Solunum sistemi ürünleri
Merkezi sinir sistemi ürünleri
Kardiyovasküler ürünler
Demir preparatları

Güney Amerika

Beta laktam antibiyotikler

KURUMSAL YÖNETİM & İŞ GÜCÜ (102-5/102-18)

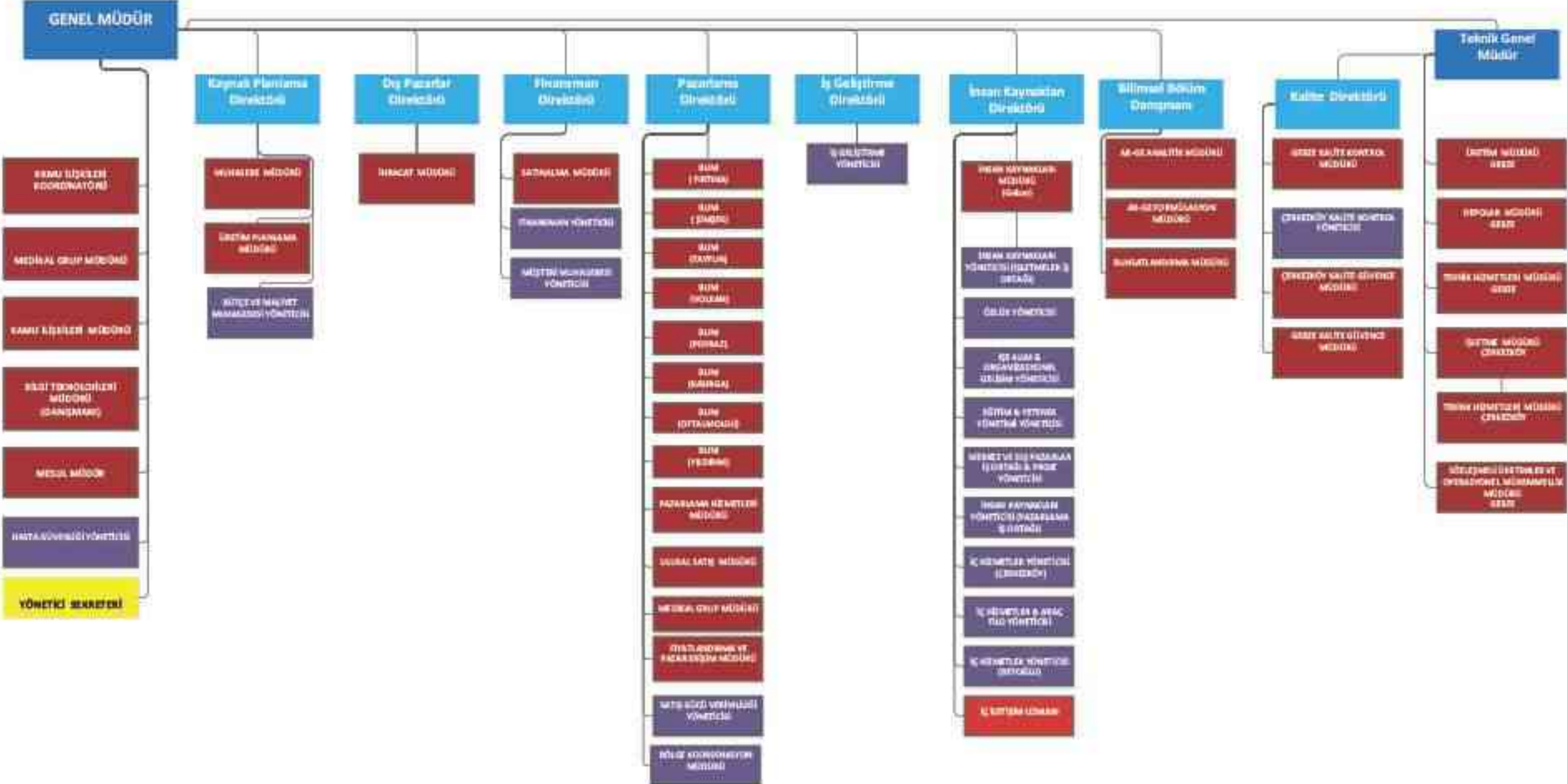
Bilim İlaç Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Yönetim Kurulu Başkanının kurum içinde icra görevi bulunmamaktadır. Hissedarlar, en yüksek yönetim organına tavsiyede bulunabilirler fakat talimat verme yetkileri yoktur. Hissedar ve diğer paydaş beklentilerinin alınmasına ilişkin yöntem ve mekanizmalar “Stratejik Plan (SP) ve Yıllık Plan ve Bütçe (YPB) Yaklaşımında” ayrıntılı olarak tanımlanmıştır.

Yönetim Kurulu Üyeleri Genel Kurul tarafından seçilmekte ve Anonim Şirket mevzuatına göre ayda en az 1 kez, gerekli görüldüğünde 1’den fazla toplanmaktadır. Yönetim Kurulu Üyeleri ağırlıklı olarak pazarlama, finans ve sektör bilgisinin yanı sıra tecrübesi üst düzey bireylerden seçilmektedir.

YÖNETİM KURULU	
BAŞKAN	Bülent Karaağaç
ÜYE	Mina Karaağaç
ÜYE	Serdar Tamer Kaygan

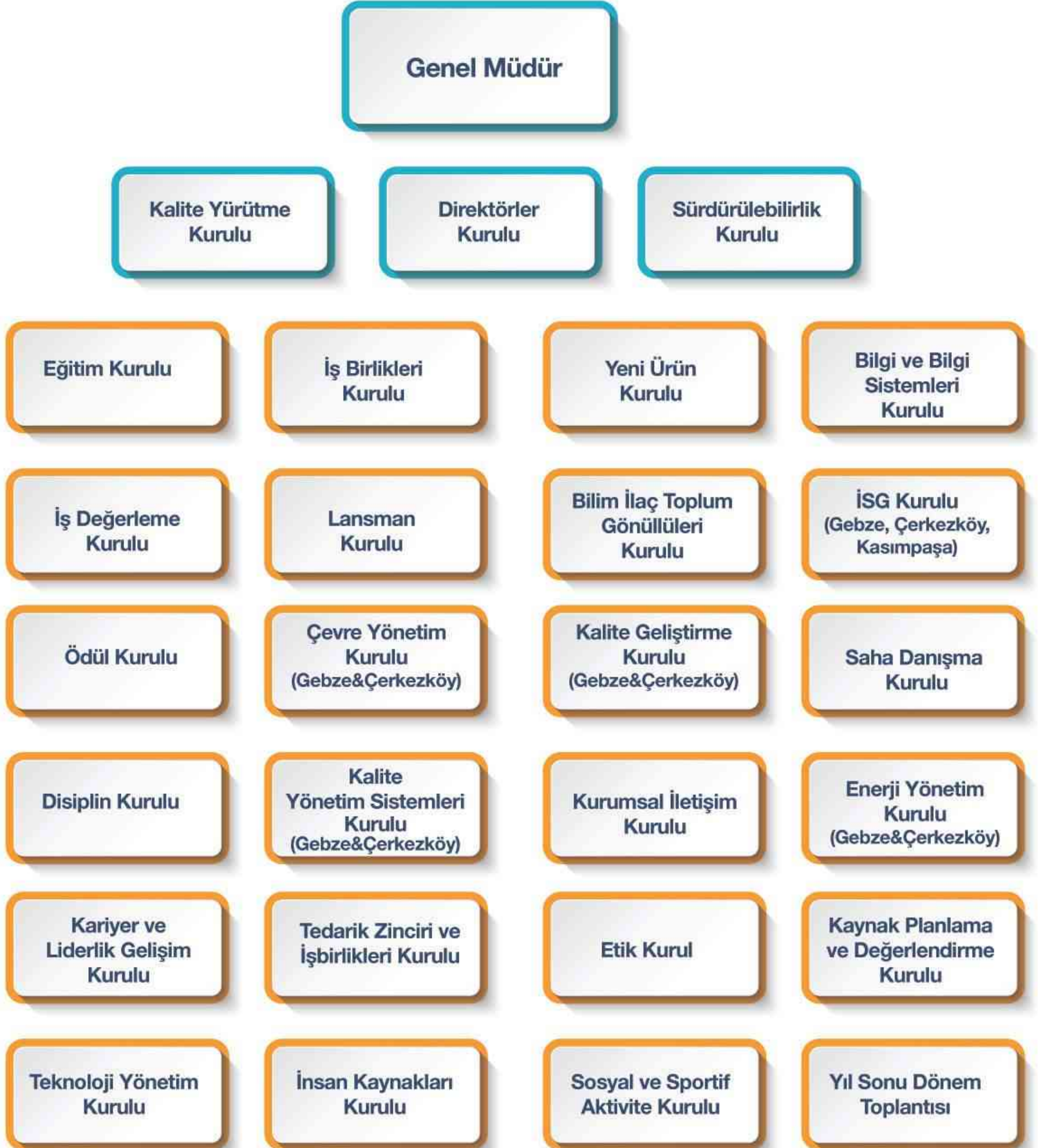
BİLİM İLAÇ ORGANİZASYON ŞEMASI

KURULLARIMIZ

Direktörler; Kurul Üyeleri, Genel Müdür'ün başkanlığında Genel Müdür'e direkt raporlayan fonksiyonların başkanlarından oluşur. Çalışma sistemlerine uygun olan periyotlarda toplanmaktadırlar. Direktörler Kurulu'ndaki kadın oranı 2017 yılında %12,5 iken 2018 yılında %20'dir.

İŞ GÜCÜMÜZ (102-8)

Sektörel tecrübesi yüksek çalışanlarımızın bilgisi ve edindikleri kurum kültürü, enerjisi yüksek yeni çalışanlarımıza hızlı adaptasyon sağlıyor ve başarımızın temelini oluşturuyor.

Çalışan Sayısı				
2017		Kadın	Erkek	Toplam
	Genel Merkez	87	75	162
	Çerkezköy	37	134	171
	Gebze	117	327	444
	Saha	112	772	884
	Toplam	353	1308	1661
2018	Genel Merkez	93	76	169
	Çerkezköy	40	144	184
	Gebze	128	345	473
	Saha	121	797	918
	Toplam	382	1362	1744

Sözleşme Türünü Gösterir İstihdam Verileri				
2017		Kadın	Erkek	Toplam
	Belirsiz Süreli	353	1308	1661
	Belirli Süreli	0	0	0
	Toplam	353	1308	1661
2018	Belirsiz Süreli	382	1362	1744
	Belirli Süreli	0	0	0
	Toplam	382	1362	1744

TEDARİK ZİNCİRİ (102-9)

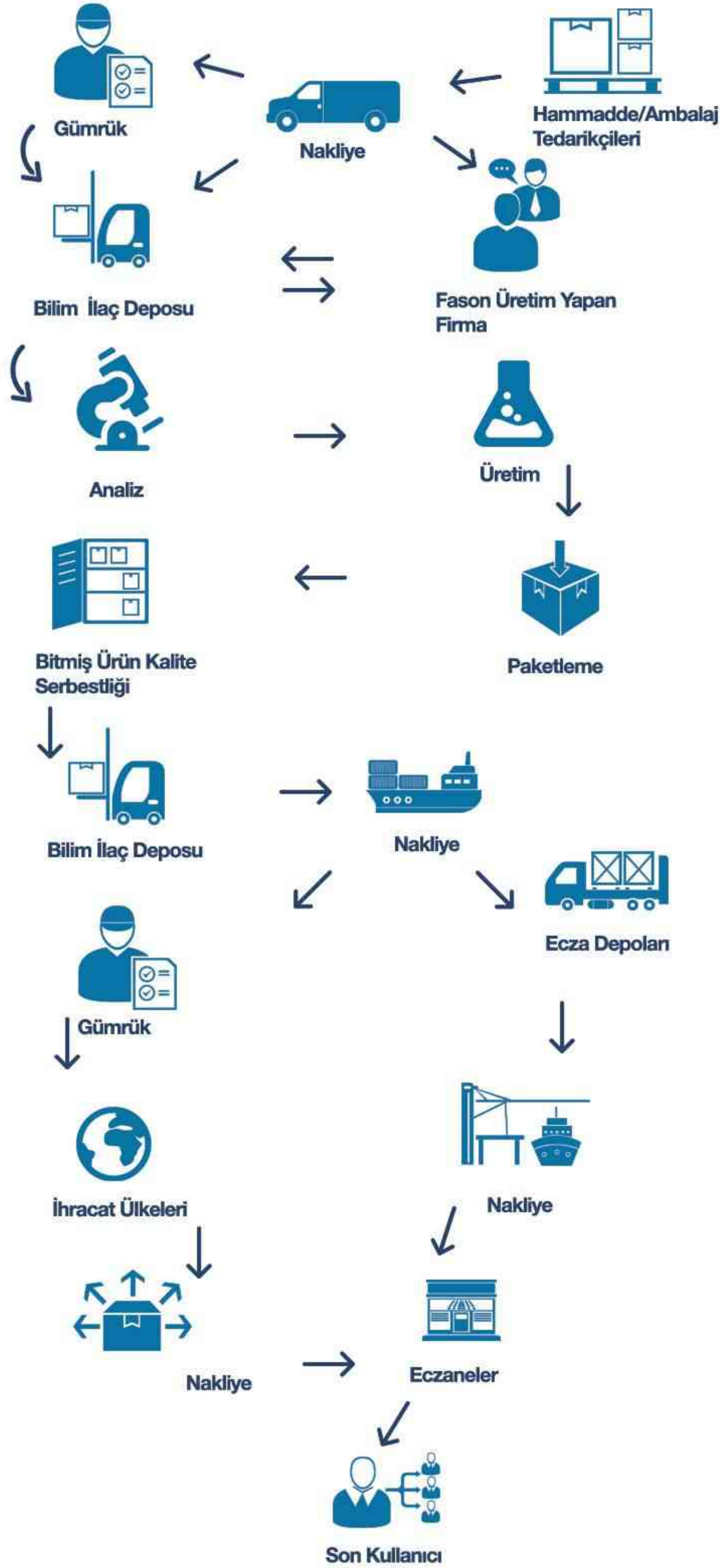
Her sektörde olduğu gibi ilaç sektöründe de ürünün kalitesi tedarik zincirindeki tüm süreçlerinde kaliteden ödün verilmemesini gerektirmektedir. Konu sağlık olunca son kullanıcıya karşı sorumluluğumuzun bir kat daha arttığının bilincinde olarak, tedarik zinciri yönetimimiz altı farklı Direktörlük kontrolünde beş üst süreç ve bu üst süreçler kapsamında tanımlanmış ana süreçler ile gerçekleştirilmektedir.

İlgili Direktörlükler
Pazarlama
Finansman
Dış Pazarlar
Kaynak Planlama
İşletme
Kalite

Üst Süreçler
Müşteri Yönetimi Üst Süreci
Tedarik Zinciri ve İş Birliklerinin Yönetimi Üst Süreci
Operasyon Yönetimi Üst Süreci
Fiziksel Varlıklar ve Teknolojinin Yönetimi Üst Süreci
Sürdürülebilirlik Yönetimi Üst Süreci

TEDARİK ZİNCİRİ YÖNETİM SÜRECİ

Tedarikçilerimiz sektör gereği emek yoğun niteliktedir. Kuruluş dışı iş birliklerimiz ile tedarikçilerimiz, strateji ve politikalarımızı destekleyecek biçimde planlamak ve sürdürülebilir yarar sağlama doğrultusunda yönetmek için tanımlanarak sınıflandırılmıştır:

Tedarikçi: Ana işimizi yapmak için gerekli olan malzeme, ürün veya hizmetleri satın aldığımız 3 yıldan az süreli iş ilişkisidir.

İş Birliği: Kuruluş ve iş birliği yaptığı unsurlar arasında her iki taraf için de değer üreten veya değer katan ve yılda 6 ve daha fazla sipariş verilen, 3 yıldan fazla süreli çalışma ilişkisidir.

Proje İş Birliği: Kuruluş ve iş birliği yaptığı unsurlar arasında her iki taraf için de değer üreten veya değer katan proje temelli çalışma ilişkisidir.

Stratejik-Kritik Tedarik ve İş Birlikleri: Current Good Manufacturing Practise (cGMP) kapsamında kritik malzeme ve hizmet alınan tüm tedarikçi ve iş birlikleri ile stratejileri hayata geçirmek için önemi yüksek olan ve aynı zamanda Ana İş Hedeflerinde (AİH) sıçramalı katkı sağlayabilecek nitelikteki tedarikçi ve iş birliklerinden oluşmaktadır.

İş Birliği ve Tedarik Zinciri Politikası

Müşterilere ve diğer paydaşlarımıza artan değer yaratmak amacıyla, karşılıklı başarıyı güvence altına alarak çeşitli kuruluşlarla süreklilik arz eden güven verici ilişkiler kurar ve geliştiririz.

- İş birliklerinin uzun süre birlikte çalışmaya ve sürdürülebilir değer artırımına bağlı olduğu bilinci ile hareket eder, stratejik ve operasyonel iş birliklerini belirlerken kurumsal ve stratejik gereksinimleri, birbirimizi tamamlayıcı kuvvetli yönleri ve yetenekleri temel alırız.
- İş birliği yaptığımız kuruluşlarla karşılıklı yarar elde etmek ve ortak amaçlara erişmek üzere; uzmanlık, kaynak ve bilgi birikimi açısından birbirimizi destekleyen yapıyı oluşturur ve geliştiririz.
- İş birliği yaptığımız kuruluşlarla karşılıklı güven, saygı ve açıklığa dayalı sürdürülebilir bir ilişki kurarız.
- İlişkilerimizi etik ilkelerimiz çerçevesinde yürütür, yasa ve kurallara uygunluk, doğruluk ve tutarlılık içinde yönetiriz. İş birliği yaptığımız kuruluşların faaliyetlerini gerçekleştirirken, Küresel İlkeler Sözleşmesi'nde belirtilen İnsan Hakları ve Çalışma Koşulları'na ilişkin maddelere uygun davranış göstermelerini bekleriz.
- İş birliği yaptığımız kuruluşların fikir üretme ve yenileşim faaliyetlerinde yer almaları için yaklaşımlar oluştururuz.
- İş birliği ilişkisinin performansını ölçmeye ve değerlendirmeye yönelik süreçleri geliştirir ve aynı zamanda iş birliği yaptığımız kuruluşların kısa ve uzun vadeli beklentilerini anlar, algılarını yönetiriz.

Tedarikçi Seçimi ve Denetimi

Yetkinlik kriterleri TİSÖD (Tedarikçi İş Birliği Seçme Ön Değerlendirme Formu) yardımıyla gerçekleştirilir. TİSÖD'de belirtilmiş olan yetkinlik kriterlerinin en az %60'ını sağlayan kuruluşlar seçilir. İlgili direktörün onayı ile çalışma başlatılarak, Tedarik Zinciri ve İş Birlikleri Kurulu'na bilgi aktarılır. Monopol, resmi/yarı resmi kuruluşlar için bu prosedür uygulanmaz.

Tüm tedarikçilerde aranan genel kriterler aşağıda belirtilmiş olup, konu bazında aranan yetkinlikler spesifik olarak şu şekildedir:

- Yasa ve regulasyonlara uygunluk
- ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001, ISO 27001 sertifikasyonları
- Küresel İlkeler Sözleşmesinde belirtilen İnsan Hakları ve Çalışma Koşulları'na ilişkin maddelere uygun yaklaşım
- Rekabetçi fiyat
- Referans firma listesi
- Firmanın kendi alanındaki tecrübesi
- Teknik donanım
- Güvenlik ve güvenilirlik

Bilim İlaç tedarikçilerinden faaliyetlerini yasalara uygun şekilde yürütmesini beklemenin yanı sıra etik değerlere uygun davranarak, kendi şirket çalışanlarına da etik değerler konusunda eğitim sağlamasını beklemektedir. Bu beklentisini Tedarikçilere Yönelik Etik İlkeler Bildirgesinde açıkça ifade etmektedir.

Tedarikçilerimizin denetimini belirli periyotlarda iki farklı şekilde gerçekleştirmekteyiz; (1) çevresel ve sosyal etkileri de kapsayan soru formları yoluyla ve (2) yerinde denetimler yoluyla.

2017 ve 2018 yıllarında denetim periyodu içinde bulunan ve denetlenen tedarikçilerimizin sayısı ve yüzdesi aşağıda yer alan tabloda belirtilmiştir.

Denetim Periyodu İçinde Bulunan ve Denetlenen Tedarikçilerimiz	2018	2017
Gerçekleşen	18	9
Başarı Oranı	%19	%11.4

Yeni Tedarikçi Seçimi

PR.0.KG.000007 numaralı Tedarikçi/Alternatif Tedarikçi Onay ve Kalifikasyonu Prosedürü kapsamında yeni tedarikçi firmalar değerlendirilir. Bu kapsamda tedarikçilere soru formları iletilir veya PR.0.KG.000029 numaralı Tedarikçi ve Fason Firma Denetim Prosedürü kapsamında tedarikçilerin tesislerinin ve kalite sistemlerinin GMP'ye uygunluğunun sorgulanması için denetimler gerçekleştirilir.

Söz konusu denetimlerde ve firmalara iletilen soru formlarında GMP ile ilgili soruların yanı sıra çevresel kriterler, sosyal etkiler, insan hakları ve toplum üzerindeki etkileri genel olarak aşağıdaki sorular ile firmalara yöneltilir ve yanıtları değerlendirilir.

Ayrıca TT.0.KG.000007 numaralı Tedarikçi Kalite Değerlendirmesi Prosedürü'ne göre mevcut tedarikçilerin değerlendirilmesi yıllık olarak yapılarak tedarikçilerin uygunluklarının devamlılığı sağlanır.

1. Firmanın Kalite Yönetim Sistemi ve Kalite Belgeleri (cGMP, ISO 9001, ISO14001, ISO180001, HACCP, vb.)
2. Çevre ve Etki Boyut Analiz Raporu ve alınan aksiyonlar: Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'ne göre tedarikçinin Çevre Etki Değerlendirme (ÇED) kapsamında olup olmadığı belirlenir. Kapsam dâhilinde olan tedarikçilerden ÇED raporu ve ilgili yasal izin belgeleri talep edilerek incelenir.
3. İSGÇ açısından hazırlanan risk değerlendirme raporları ve alınan aksiyonlar
4. Kritik operasyonları belirlemek amacı ile yapılan risk değerlendirmeleri ve alınan aksiyonlar
5. İş kazası oranı (ağırlık oranı: 1 kaza 300 gün) , iş kazalarının sayısını azaltmak için alınan güvenlik önlemleri
6. İnsan sağlığı açısından alınan hammaddelerin hayvansal kökenli olup olmadığı ve TSE/BSE riskleri
7. Malzeme güvenlik formları
8. Alerjen madde içerip içermediklerine dair belgeler (GMO free, Gluten free, Melamine-free, Aflatoxin free vb)

Ayrıca YY.0.KDP.000002 numaralı Tedarikçi ve İş Birliklerinin Yönetilmesi Yönetmeliği'ne göre İş Birlikçilerinin seçimi ve yetkinliklerinin belirlenmesinde Yasa ve Regülasyonlara Uygunluk, Kalite Belgeleri, Küresel İlkeler Sözleşmesi'nde belirtilen İnsan Hakları ve Çalışma Koşullarına ilişkin maddelere uygun yaklaşım vb. genel kriterler ile konu bazlı yetkinlikler değerlendirilir.

Yeni Tedarikçi Yüzdesi	2017	2018
Yeni tedarikçi sayısı	66	17
Toplam tedarikçi sayısı	1.290	1.307
Yeni Tedarikçi Yüzdesi	%5,1	%1,3

Bilim İlaç tedarikçilerinden çevreye ve doğaya saygılı olmasını beklemenin yanı sıra hayvan haklarını gözetmesini de beklemektedir. Bu beklentisini Tedarikçilere Yönelik Etik İlkeler Bildirgesinde açıkça ifade etmektedir.

KURUMSAL ÜYELİKLER (102-12 / 102-13)

Üye Olunan Kurum	Zorunlu Üyelik	Gönüllü Üyelik
İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri (İMMİB)	●	
Gebze Organize Sanayi Bölgesi (GOSB) Sanayicileri Derneği		●
Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi (ÇOSB)		●
Kocaeli Sanayi Odası	●	
Gebze Ticaret Odası	●	
Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası	●	
United Nations Global Compact (UNGC)		●
UNGC WEPs		●
UNGC B4P		●
TEGEP Eğitim ve Gelişim Platformu Derneği		●
Türkiye İnsan Yönetimi Derneği (PERYÖN)		●
Türkiye Etik İtibar Derneği (TEİD)		●
Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği (TKSSD)		●
Türkiye Kalite Derneği (KALDER)		●
Özel Sektör Gönüllüleri Derneği (ÖSGD)		●
İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası (İEİS)		●

RİSK YÖNETİMİ

Hedeflerimize zamanında ve kayıp yaşamadan ulaşmanın yolu her alanda ortaya çıkabilecek riskleri tespit etmekten ve bu risklerin gerçekleşme olasılığına karşı tedbir almaktan geçtiğinin bilincindeyiz.

İlgili yönetmelikler doğrultusunda gerekli risk yönetimi uygulamaları dört adımda gerçekleştirilmektedir.

Risk yönetimi sürecinde Sürdürülebilirlik Kurulunun da aktif olarak yer alması risklerin önceliklendirme aşamasında, kritik olarak değerlendirilen, ortaya çıkma ihtimalleri ve etkileri yüksek risklerle ilgili çalışmaların çok daha etkin bir şekilde yapılmasına imkân sağlamaktadır.

Mevcut süreçlerin devamlı olarak gözden geçirildiği ve iyileştirildiği bir ortamda risklerin ortaya çıkmaması için çalışmalar yapılması ve önleyici tedbirlerin alınması esastır. Önleyici ve koruyucu faaliyetlerin karşılandığı bu aşamada, paydaşlarımızın katılımını sağlayarak risk yönetimini daha etkin hale getirmekteyiz.

Tüm direktörlüklerin paydaş geribildirimleri ile birlikte yaptıkları değerlendirmelerin sonucunda, etkilerin ve olasılıkların hesaplandığı risk ölçümleri, risk yönetim planlarının temelini oluşturmakta ve oluşturulacak risk yönetimi taktik ve stratejilerinin hangilerinin öncelikle ele alınması gerektiği yolundaki çalışmalara ışık tutmaktadır.

Risklerin değerlendirilmesi ise iç veya dış sebeplerle ortaya çıkan risklerin giderilmesi, etkisinin minimize edilmesi ve ayrıca yinelenmemesi için yapılacak çalışmaları içerir. Risk değerlendirme ortamları vasıtasıyla her ortamda değerlendirilen riskler, risk yönetim planı çerçevesinde her stratejik risk için spesifik planlar çerçevesinde değerlendirilir ve belirlenen tedbirler ile etkileri en aza indirilmeye çalışılır.

Süreçlerimizde İş Sağlığı Güvenliği , Çevre ve Kalite ile ilgili risk analiz çalışmaları Risk Analiz Prosedürlerine uygun olarak titizlikle yürütülmektedir.

İSGÇ Bildirimleri ve Yönetimi Prosedürü ekinde yer alan İSGÇ Bildirim Formu ile çalışanların yaptıkları iş ve ortam ile ilgili tespit ettikleri riskleri İş Sağlığı ve Güvenliği Departmanına bildirmesi ile çalışanların farkındalığı ve aktif katılımı sağlanmaktadır.

Kuruluşumuz Kalite Yönetim Sistemini planlarken, amaçlanan çıktılara ulaşabileceğine güvence vermekte, istenen etkileri geliştirmekte, istenmeyen etkileri azaltmakta, iyileşme faaliyetleri düzenlemekle birlikte risk ve fırsatları belirlemektedir. Risk ve fırsatları belirlerken; faaliyetlerin sistem prosesleri içerisinde nasıl entegre edileceği, uygulamanın nasıl yapılacağı ve bu faaliyetlerin etkinliğinin nasıl değerlendirileceği hususları göz önünde bulundurulmaktadır.

Etkin bir Kalite Risk Yönetimi Modeli riskin tanımlanması, riskin değerlendirilmesi, riskin kontrol edilmesi ve kontrol etkinliğinin izlenmesi aşamalarını kapsar. Risk yönetiminde amaç risk kaynaklarının bulunması, risklerin değerlendirilmesi, önlemlerin belirlenmesi ve önlemlerin gerçekleştirilmesinin sağlanmasıdır.

Her yılın birinci çeyreğinde mevcut olan riskler gözden geçirilmek ve değerlendirilmesi gereken yeni konular ilave edilmek üzere risk değerlendirme ve faaliyet formu revize edilir. Değerlendirme sonucunda risklerin yaşanmaması/tehlikeye dönüşmemesi için aksiyonlar/faaliyetler tanımlanır ve ilgili sürecin yıllık iş planına dâhil edilerek düzeltici ve önleyici faaliyet prosedürlerine göre takip edilir. Risk analizinde belirlenen faaliyetler /aksiyonlar ve çıkan sonuçlar takip edilerek değerlendirilir.

Bilim İlaç San. ve Tic. A.Ş. Çevre Yönetim Sisteminin devamlılığı için çevre boyutlarının analiz edilmesi; uygunluk yükümlülüklerinin yerine getirilmesi; çevre hedeflerinin belirlenmesi; çevresel hedeflere ulaşmak için yönetim programının oluşturulması; risk ve fırsatların değerlendirmesi yükümlülüklerini yerine getirir.

Firmamızda yürütülen her bir faaliyet için (rutin olan, olmayan, taşeronlar ve ziyaretçiler dâhil) İş Sağlığı ve Güvenliği ile alakalı tehlikelerin tanımlanması ve riskin değerlendirilmesi için çalışma takımları oluşturulmuştur. Çalışma takımı İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Analizi Prosedüründe belirtilen yöntemle her bir alan, proses için tehlikeleri tanımlar, riski değerlendirir, kabul edilemez riskler için düzeltici faaliyetler oluşturur, kontrolleri planlar ve sorumlu termin tarihleri atar.

BİLİM'DE EŞİTLİK

Bilim İlaç Ailesinde ayrımcılığa yer yoktur. Yalnızca ülkemizde değil, tüm dünyada hayatın her alanında rastladığımız ayrımcılık türlerinden biri olan kadın-erkek eşitsizliği ile mücadele etmek bir seçenek değil zorunluluktur. Kurumsal olarak iş süreçlerimizin hiçbir aşamasında ayrımcılığın hiçbir türüne geçit vermemekteyiz. Kadının Güçlenmesi Prensipleri (Women's Empowerment Principles-WEPs) imzacısı olmamız da toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki hassasiyetimizin önemli bir göstergesidir. Yedi temel prensipten oluşan WEPs özellikle kadının iş hayatındaki yerinin güçlendirilmesine yönelik önemli bir rehber, yol göstericidir.

Kurumsal Sorumluluk Raporumuz vasıtası ile öncelikli konularımız ile bu prensipleri işaret eden bilgileri tüm paydaşlarımızla şeffaflıkla paylaşmaktan mutluluk duymaktayız.

PAYDAŞLARIMIZ: YOL ARKADAŞLARIMIZ (GRI 102-40, GRI 102-42, GRI 102-43)

Paydaşlarımızla iletişim halinde olmak, attığımız adımları onların da beklentilerini göz önüne alarak belirlemek sürdürülebilirlik yolculuğumuzda daha etkin çalışmamızı sağlamaktadır. Her paydaş grubu ile iletişim yöntemleri ve sıklığı farklılık göstermekle birlikte, düzenli olması paydaş katılımının anlamlı ve etkili olması için en önemli unsurdur.

PAYDAŞLAR	İLETİŞİM KANALLARI	HEDEF
Çalışanlarımız	Duyuru Panoları (Sürekli)	Çalışanlarımızın etkin ve çeşitli iletişim kanalları/araçları vasıtasıyla, - Dil ve hedef birliği sağlamak, - Kurum gündemini takip ve yönlendirme fırsatı vermek, yetkinliklerini artırmak, - Gelişimlerine katkı sağlamak, - İş süreçlerine katılımlarını sağlamak, - Motivasyon ve bağlılıklarını yüksek tutmak.
	Bilim Sosyal (Sürekli)	
	Elektronik İletişim (Sürekli)	
	Genel Müdür Bilgilendirme Toplantıları (Yılda 2)	
	Pazarlama Dönem Sonu Toplantıları (Yılda 1)	
	Açık Kapı Toplantıları (Aylık)	
	Tanışma Kokteyli (Gerektiğinde)	
	"Aramıza Hoşgeldiniz" Yemeği (Gerektiğinde)	
	Özel Gündemli Toplantılar (Gerektiğinde)	
	Sosyal-Sportif Etkinlikler (İletişim planı dâhilinde)	
	Bilim Ailem Faaliyetleri (İletişim planı dâhilinde)	
	Saha Dönem Toplantıları (3 ayda 1)	
	İK Bölge Ziyaretleri (Gerektiğinde)	
	Çalışan Memnuniyeti Anketi (2 yılda 1)	

Çalışanlarımız	Konu Bazlı Anketler (Yılda 1)	
	Fokus Grup Görüşmeleri (2 yılda 1)	
	Performans Görüşmeleri (Yılda 1)	
	Bireysel Öneri Sistemi (Sürekli)	
	Kurullar (3 ayda 1)	
	Bölüm Toplantıları (Gerektiğinde)	
	Motivasyon Uygulamaları (Gerektiğinde)	
	Pazarlama-İK Koordinasyon Toplantıları (Gerektiğinde)	
	Bilim İlaç Toplum Gönüllüleri Platformu (Sürekli)	
	Oryantasyon Programı (Aylık)	
	Çıkış Mülakatı (Gerektiğinde)	
Müşterilerimiz	Tıbbi Tanıtım Sorumlusu Ziyaretleri (Sürekli)	- Müşterilerimizle iki yönlü, sürdürülebilir, nitelikli iletişim kanalları oluşturmak, - Müşterilerimizin beklenti ve gereksinimlerini doğru anlamak ve süreçlerimizi bu doğrultuda uygulamak.
	Fabrika Ziyaretleri (Sürekli)	
	Müşteri Ziyaretleri (Sürekli)	
	Bilimsel Toplantılar Kongreler / Paneller / Konferanslar (Gerektiğinde)	
	Müşteri Memnuniyeti Anketi (2 yılda 1)	
	Müşteri Fokus Grup Araştırmaları (Gerektiğinde)	
	Dış Pazar Partner Toplantıları (Sürekli)	
	Telefon Görüşmeleri (Sürekli)	
	Şikâyetler (Sürekli)	
Tedarikçilerimiz ve İş Birliklerimiz	Tedarikçi Ziyaretleri (Sürekli)	- Tedarikçilerimiz ve iş birliklerimizle etik ticaret yapmak, - Sürdürülebilirlik bilinci oluşturmak.
	Fabrika Ziyaretleri (Sürekli)	
	Tedarikçi Memnuniyet Anketi (2 yılda 1)	
	Tedarikçi Değerlendirme Anketi (Yeni tedarikçi seçiminde ve gerektiğinde)	
	İş Ortakları Zirvesi (2 yılda 1)	
	Tedarikçi Denetimleri (Sürekli)	
	Telefon Görüşmeleri ve Ziyaretler (Sıklıkla)	

Hissedarlarımız	Yönetim Kurulu Toplantıları (Ayda 1)	Memnuniyet seviyelerini ve yatırım motivasyonlarını güçlendirmek.
	Faaliyet Raporları (Ayda 1)	
	Yıllık Plan Bütçe Toplantıları (Belirlenmiş takvime göre yılda 3-4 kez)	
	Stratejik Plan Toplantıları (Belirlenmiş takvime göre yılda 2-3 kez)	
Kamu Kurum ve Kuruluşlar, Sektörel Dernekler	Proje Ortaklıkları (Sürekli)	- Sektörel gelişime katkı için bilgilendirmek, - Yasa ve yönetmeliklere tam uyum sağlamak, - Yeni yasa yönetmelik tasarımları hakkında görüş bildirmek.
	Üyelik, Toplantı Katılımları (Sürekli)	
	Kıyaslama Çalışmaları (Gerektiğinde / kıyaslama planı dahilinde)	
Sivil Toplum Kuruluşları	Proje Ortaklıkları	- STK'ların gelişimine katkı sağlamak, - Uzmanlıklarından faydalanmak, - Karşılıklı öğrenme ortamı yaratmak.
	Üyelikler	
	Temsil	
Medya	Basın Toplantıları (Gerektiğinde)	- Kurumsal itibarımızı artırmak, - Şeffaflık ve toplumu bilgilendirmek.
	Basın Bültenleri (Gerektiğinde)	
	Röportajlar (Gerektiğinde)	
	Fabrika Gezileri (Gerektiğinde)	
Toplum	Bilinçlendirme Çalışmaları (Sürekli)	- Toplumun ihtiyaçlarına karşı duyarlı, saygılı olmak, - Toplumsal problemlerin çözümünde proaktif olmak, - Toplumsal ve kültürel gelişime katkı sağlamak.
	Fabrika Gezileri (Öğrenciler- talep geldiğinde)	
	Bilim İlaç Toplum Gönüllüleri Platformu (Sürekli)	

(102-43 / GRI 102-46)

6 ana paydaş grubumuzla anket yolu ile 2017-2018 Kurumsal Sorumluluk Raporumuzda yer alacak sürdürülebilirlik çerçevesinde öncelikli konuları tespit etmek için bir çalışma gerçekleştirdik. Bu kapsamda 6 ana paydaş grubuna Bilim İlaç ile olan iş ilişkileri gereği bizden beklentilerini, kararlarına etki edecek ve bu rapor vasıtası ile bilgi edinmek istedikleri ana konuları sorduk. Paydaş gruplarından alınan yanıtları Bilim İlaç olarak kurumsal stratejimiz ile bir araya getirdik ve sürdürülebilirlik çerçevesindeki önceliklerimizi ortaya çıkarttık.

Raporumuzun içeriğini oluştururken GRI Standardlarında yer alan paydaş kapsayıcılığı, sürdürülebilirlik bağlamı, önceliklendirme ve eksiksizlik ilkelerini temel aldık.

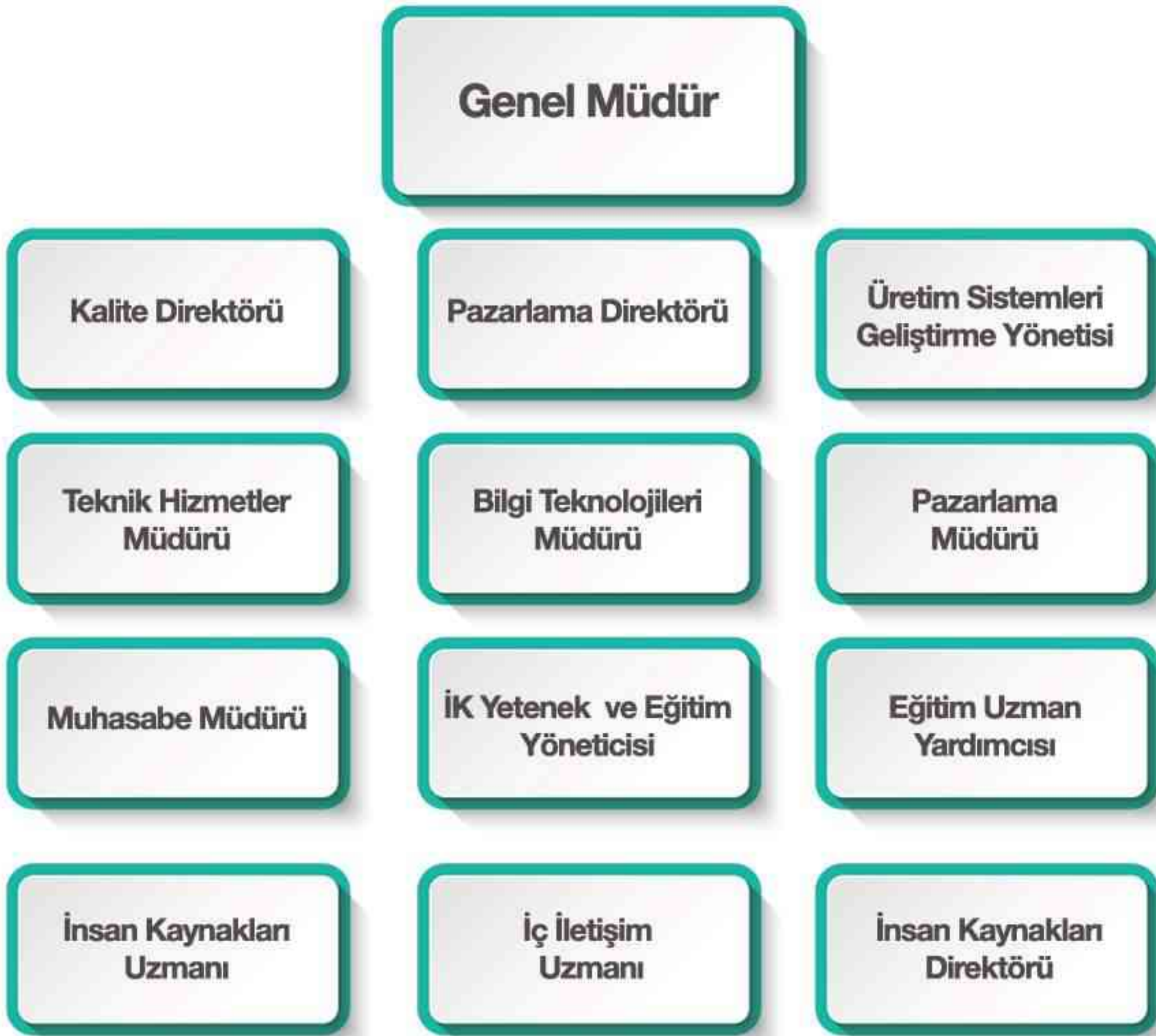

YÖNETİM PUSULAMIZ: SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Sürdürülebilirlik, Bilim İlaç için dış çevre koşullarının farkında olarak, iş modelinin tüm süreçlerinde misyonu ve vizyonu doğrultusunda sistemli bir yönetim sağlayarak, risklerin ve fırsatların farkında olup kaynaklarını ve stratejilerini bu doğrultuda yönlendirerek, performansını düzenli olarak ölçüp değerlendirerek ve gerekli iyileştirme hedefleri belirleyerek sahip olduğu çeşitli sermayelerine değer katmaktır. Bir başka deyişle sürdürülebilirlik, Bilim İlaç için bir yönetim biçimidir.

Bu nedenle sürdürülebilirlik performansımız doğrudan Genel Müdüre bağlı olan Sürdürülebilirlik Kurulu tarafından yönetilmektedir.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KURULU

İş süreçlerinde, kalite modeli olarak EFQM (Avrupa Kalite Yönetimi Vakfı) Mükemmellik Modelini 1998 yılında uygulamaya başladık ve bu süreçte daha kurumsal bir yapı oluşturduk. Çalışmalarda ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerimizi ölçüyor ve daha iyi standartlara erişmek üzere sürekli iyileştirme planları hazırlıyoruz.

En önemli hedefimiz; sürdürülebilirlik yaklaşımının kurum kültürüne yerleşmesi ve bu yolda çalışanlarımız, müşterilerimiz ve tedarikçilerimiz başta olmak üzere tüm paydaşlarımızın katılımının ve gelişiminin sağlanmasıdır. Sürdürülebilir kalkınma esaslı iş stratejilerini benimseyen Bilim İlaç'ta "sürdürülebilir kalkınma" stratejik planda önemli bir yer tutmaktadır. Tüm bu çalışmaların arkasında şirketimizin kurumsal değerlerini çalışanlarımızla birlikte inşa etmiş olmamız ve uygulamakta olduğumuz Bi'L Liderlik Modeli kapsamında değerlerimizin tüm çalışanlarımıza ve süreçlerimize entegrasyonu bulunmaktadır.

Stratejik Sürdürülebilirlik Hedeflerimiz

Şirket kültürüne sürdürülebilirlik yaklaşımının yerleştirilmesi

Paydaş diyalogunu artırarak sürdürülebilirlik bilinci aşılama

İyileştirme çalışmalarını entegre düşünce sistemi ile yürütmek

Sürdürülebilirlikte tüm sektörler için örnek teşkil etmek

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI

2030 yılına kadar gerçekleştirilmesi planlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (veya Küresel Amaçlar) kamu sektörü (birinci sektör), özel sektör (ikinci sektör) ve üçüncü sektörün iş birliği ile ulaşılması mümkün olan hedefler olduğunun bilincindeyiz. Bu nedenle, iş süreçlerimize entegre ettiğimiz sürdürülebilirlik yaklaşımlarımızda özel sektörün bir parçası olarak üzerimize düşen sorumluluğun farkında olarak, küresel amaçlara katkı sağlamaya çalışıyoruz.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Endeksi ve Göstergeleri (SDG Index ve Dashboards) 2019 Raporu'na göre 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi açısından ülkelerin performanslarına bakıldığında 162 ülke arasından Türkiye 79. sırada yer almaktadır. Bu da bize gösteriyor ki sürdürülebilir kalkınmayı başarmak için daha çok çalışmamız gerekiyor.

Bilim İlaç olarak katkı sağlayabileceğimiz amaçlara bakıldığında aşağıda yer alan amaçlar ön plana çıkmaktadır;

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)		İLGİLİ ÖNCELİKLİ KONU
Hedef 3: Sağlıklı Bireyler		Bilim'de Ar-Ge Atık Yönetimi
Hedef 4: Nitelikli Eğitim		Çalışan Gelişimi
Hedef 5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği		Çalışan Hakları Bilim'de Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği
Hedef 6: Temiz Su ve Sıhhi Koşullar		Atık Yönetimi
Hedef 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme		İş Sağlığı ve Güvenliği Bilim'de Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği
Hedef 12: Sorumlu Tüketim ve Üretim		Rapor Hakkında Atık Yönetimi
Hedef 16: Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar		Bilim İçin Önce İş Ahlakı

TANIMLANAN ÖNCELİKLİ KONULAR ve ÇERÇEVELER (GRI 102-45, GRI 102-46, GRI 102-47, GRI 102-44)

2017-2018 Kurumsal Sorumluluk Raporumuz Bilim İlaç Sanayii Ve Ticaret A.Ş.'nin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini içermektedir. Buna bağlı olarak raporumuzun kapsamı ve konuların çerçevesi Bilim İlaç Sanayii ve Ticaret A.Ş.'nin Genel Müdürlük, Gebze Üretim Tesisleri ve Çerkezköy Üretim Tesisleri faaliyetlerine dayalı olarak belirlenmiştir.

Sürdürülebilirlik çerçevesinde öncelikli konuları belirlerken etkilerimizin en belirgin ve yüksek olduğu konular, hangi noktalarda önemli etkilerin meydana geldiği (kurum içinde ve/veya kurum dışında) ve hangi etkilerin Bilim İlaç için stratejik öneme sahip olduğu üst yönetim ve Sürdürülebilirlik Kurulu ile yapılan ortak çalışma sonucu tespit edilmiştir.

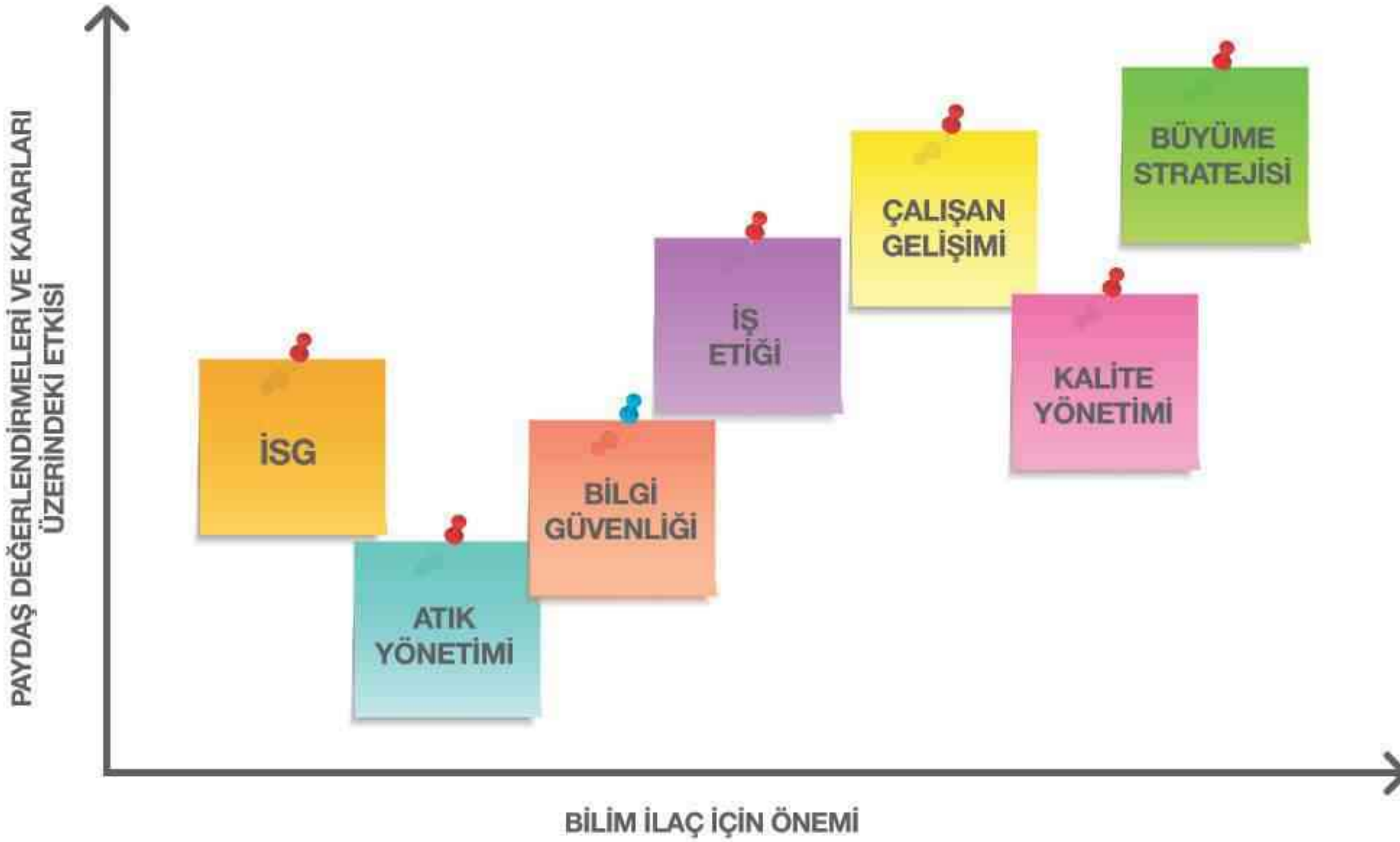
Paydaşlarımızın sürdürülebilirlik çerçevesinde Bilim İlaç'tan beklentileri, onların gözünden iş süreçlerimizin sonucunda meydana gelen etkilerimizin en yüksek olduğu konular bir anket çalışması ile tespit edilmiştir. Bu anket çalışmasında paydaşlarımıza Bilim İlaç ile olan iş ilişkileri gereği ve Bilim İlaç'ın paydaşı olarak kararlarına etki edecek sürdürülebilirlik çerçevesinde öncelikli olarak değerlendirdikleri konuları sorduk. Paydaşlarımızın öncelikli olarak değerlendirdiği konuların ağırlıklı ortalaması alındığında aşağıdaki tabloda yer alan 10 konunun paydaşlarımız tarafından öncelikli konular olduğu tespit edilmiştir.

☒	1. Çalışan gelişimi
☒	2. Yeni pazar hedefleri
☒	3. Büyüme stratejisi
☒	4. Çevre dostu teknoloji kullanımı
☒	5. Çalışan ücretlerinin yerel pazara etkisi
☒	6. İç pazar faaliyetleri
☒	7. Dış pazar faaliyetleri
☒	8. Çalışan çeşitliliği ve fırsat eşitliği
☒	9. Toplum bilinçlendirme çalışmaları
☒	10. İş etiği

Bilim İlaç için stratejik öneme sahip öncelikli sürdürülebilirlik konularını paydaşlarımızın ağırlıklı ortalamaya göre öncelikli olarak belirlediği aynı konuları bir araya getirdik. Bilim İlaç için stratejik açıdan önem arz eden öncelikli yedi sürdürülebilirlik konusunun, paydaşların değerlendirmeleri ve kararları üzerindeki etkisine baktığımız zaman önemli ölçüde konuların örtüştüğünü gözlemledik. Bu da paydaşlarımızla aynı yolda ilerlediğimizin önemli bir göstergesidir.

ÖNCELİKLİ KONULAR MATRİSİ

Büyüme Stratejisi: Bilim İlaç için birinci sırada yer alan konu, paydaş gruplarımızın belirttiği öncelikli konuların ağırlıklı ortalaması alındığında ikinci sırada yer almaktadır. Büyümeye yönelik 2017-2018 yıllarındaki performansımızı 'Sağlıklı Büyümek' başlığı altında 36.sayfada paydaşlarımızın bilgilerine sunmaktayız.

Kalite Yönetimi: Paydaş görüşleri doğrultusunda kalite yönetimi konusu 12. sırada yer almakla birlikte Bilim İlaç için ikinci sırada yer almaktadır. Büyüme stratejisi ile doğrudan ilişkili olması, pazar payını artırmada önemli rol oynaması, son kullanıcılar için ürünlerin herhangi bir probleme yol açmaması gibi birçok önemli etkiye sahip bir konudur. Kalite Yönetimine dair 2017-2018 yıllarındaki performansımızı 'Kalite Yönetimi' başlığı altında 52. sayfada paydaşlarımızın bilgilerine sunmaktayız.

Çalışan Gelişimi: Anket çalışmamıza katılan paydaşlarımız için en önemli konu olarak belirlenen çalışan gelişimi, Bilim İlaç için de üçüncü sırada yer almaktadır. Çalışanlarımızın %75'i, STK'ların %100'ü, Eczacıların %70'i ve Eczacı Depolarının %75'i çalışan gelişiminin öncelikli konu olduğu görüşünde. Bu konuya dair 2017-2018 yıllarındaki performansımızı 'Çalışan Gelişimi' başlığı altında 55. sayfada paydaşlarımızın bilgilerine sunmaktayız.

İş Etiği: Gerek sektörümüzün insan sağlığına yönelik olmasından dolayı gerekse kurumsal değerlerimizin gereği iş etiği öncelikli konularımız arasında yer almaktadır. Kanun ve yönetmeliklere tam uyumumuzu iş etiği konusunda sorumlu davranışlarımızın sınırı olarak görmemekteyiz. Kanunların ötesinde, iç ve dış paydaşlarımızın haklarını gözetmek, müşterilerimizin çıkarlarını korumak, son kullanıcıların ürünlerimizi güvenle kullanması gibi daha pek çok etki ile doğrudan bağlantılı olan iş etiği konusu, paydaşlarımız tarafından da 10. sırada öncelikli konu olarak belirtilmiştir. 'Bilim için Önce İş Ahlakı' başlığı altında iş etiği konusuna dair bilgileri 45. sayfada paydaşlarımıza sunmaktayız.

Atık Yönetimi: Çevresel etkiler konusunda yüksek hassasiyet göstermekteyiz. Sektörümüzün faaliyetlerinden doğabilecek her türlü olumsuz çevresel etkiye karşı kanun ve yönetmeliklerle gerekli düzenlemelerin yapılmış olması ile yetinmiyor, yasal zorunlulukların ötesinde alabileceğimiz tüm tedbirleri, sunabileceğimiz her türlü katkıyı değerlendiriyoruz. Tehlikeli atıklarımız başta olmak üzere, tüm atıklarımızı yönetmek önceliklerimiz arasındadır. Paydaşlarımız için 22. sırada yer alan atık 'Atık Yönetimi' başlığı altında 67. sayfada paydaşlarımızın bilgilerine sunmaktayız.

Bilim İlaç 2017-2018 Kurumsal Sorumluluk Raporu

Büyüme Stratejisi

Kurumsal
Sorumluluk
Raporu

2017-2018

 bilim
İ L A Ç

BÜYÜME STRATEJİSİ

Bilim İlaç olarak Türkiye’de yer alan iki üretim tesisimiz, 1700’ün üzerinde çalışanımız, 70’ten fazla ülkeye ihracatımız ve 500’ün üzerinde tedarikçimiz ile operasyonlarımızdan kaynaklanan öncelikli etkilerimizin başında ekonomik etkiler gelmektedir.

Bilim İlaç’ın büyüme stratejisi yalnızca kurumumuz tarafından değil, paydaş katılımı sonuçlarının da gösterdiği üzere tüm paydaş grupları için de öncelikli konu olarak nitelendirilmiştir.

Büyüme stratejimiz dengeli ve sağlıklı büyümek üzerine kurulmuştur. Sürdürülebilir büyüme ancak kontrollü büyüme ile mümkün olabilir. Ülkemizde ve dünyada oluşabilecek ekonomik koşullardaki değişimlere karşı tedbirli olabilmek ve hızlı uyum sağlamak büyüme stratejimizin en kritik unsurlarıdır.

Büyümek İçin Dinliyoruz

(102-44) Ürün ve hizmetlerimizin kalitesinde son söz müşterilerimizindir. Müşteri memnuniyeti, Bilim İlaç müşterilerinin ihtiyaçlarına ve tercihlerine olan hassasiyetimizin bir ölçütü olup, kurumsal bakış açısından bakıldığında başarıyı uzun vadeli kılmamanın ve sağlıklı büyümenin en önemli unsurudur. Bu nedenle onların görüşlerini düzenli olarak iç pazarda iki yılda bir, dış pazarlarda ise her yıl Müşteri Memnuniyeti Anketi (MMA) yolu ile almaktayız. Bu anket ile memnuniyet derecesinin yanı sıra, kuvvetli ve iyileştirilmesi gereken yönlerimizi belirlemeyi ve iyileştirme faaliyetlerine baz oluşturmayı amaçlamaktayız.

Anket formlarında 3 ayrı bölüm bulunmaktadır. Birinci bölüm beklentileri, ikinci bölüm algılamaları sorgulamakta, üçüncü bölüm ise anket sorularının dışında müşterilerin diğer öneri ve gereksinimlerinin açık uçlu sorular yardımıyla öğrenilmesini sağlamaktadır.

Yıllar Bazında İç Pazar MMA Genel Memnuniyet Oranı (%)					
	2009	2011	2013	2015	2018
Hedef	%96,00	%96,50	%97,50	%98,00	%98,37
Gerçekleşen	%96,31	%98,38	%98,44	%98,96	%98,53

Dış pazarlarda 2017 yılında aktif olarak çalışılan 35, 2018 yılında aktif olarak çalışılan 37 distribütöre, 9 alt başlık ve 35 sorudan oluşan Müşteri Memnuniyeti Anketimiz (MMA) uygulanmıştır. Sonuçlar doğrultusunda her müşteri için açık olan iyileştirme alanları için iyileştirme planları oluşturulmuştur.

Dış Pazarlar MMA Sonuçları (%)									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hedef	%75	%79	%80	%80	%80	%81	%81	%82	%83
Gerçekleşen	%79	%80	%80	%79	%81	%83	%80	%82	%80

Faydalandığımız Teşvikler ve İndirimler(201-4)

Dengeli ve sağlıklı büyümenin sağlanmasında devletten alınan vergi indirimleri ve teşvikler önemli rol oynamaktadır. Özellikle araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) çalışmalarının başarıya ulaşması için sistematik olarak ilerlemesi şarttır ve bilindiği üzere yüksek maliyetli çalışmalardır. Ar-Ge çalışmalarının kesintiye uğramaması, ilaç sektöründe bilgi dağarcığının artırılması ve Bilim İlaç'ın büyüme hedefine ulaşmasında kilit unsurlardan bir tanesidir. Bu nedenle devletin sağladığı teşviklerden ve indirimlerden faydalanarak hem ilaç sektörünün gelişimine katkı sağlıyor hem de Bilim İlaç'ın büyüme hedefine doğru emin adımlarla yol alıyoruz.

Ar-Ge Merkezi - Devletten Alınan Mali Yardım (TL)		
	2017	2018
Toplam Vergi İndirimi	8.577.894,89	12.171.189,30
Ar-Ge İndirimi	8.577.894,89	12.171.189,30
Kurumlar Vergisi Beyannamesi Ar-Ge İndirimi	8.178.258,16	11.568.366,42
Muhtasar Beyanname Gelir Vergisi İndirimi	293.061,88	447.465,28
Muhtasar Beyanname Damga Vergisi İndirimi	-	-
SGK Teşviki	106.574,84	155.357,60

Devletten Alınan Diğer Mali Yardımlar (TL)									
	% 5 İndirim Tutarı	% 6 İndirim Tutarı	Ar-Ge Teşviki	Engelli Teşviki	İŞKUR İş Birliği Teşviki	İŞKUR SGK Teşviki	6111 Teşviki	Asgari Ücret Teşviki	Toplam
2017	5.050.509,10	186.783,35	106.574,84	83.604,20	677.854,00	74.480,23	813.673,89	547.165,16	7.540.644,77
2018	6.166.509,20	221.256,10	155.357,60	81.758,41	-	67.842,80	1.323.302,70	503.050,15	8.519.076,96

Sağlanan teşvikler bir önceki raporlama dönemine göre artış göstermiştir. Bu artışın en önemli sebebi Bilim İlaç'ın büyüme stratejisi dahilinde yaptığı yatırım miktarının artışıdır. Özellikle farklı ürün segmentinde üretim yapılmasına olanak sağlayacak yeni üretim tesislerine yapılan yatırımlardan bu artış kaynaklanmaktadır. Farklı ürün segmentlerinde üretim yapabilmek, Bilim İlaç için maliyet ve karlılık açısından son derece büyük önem arz etmektedir.

Bilim'de Ar-Ge

Ar-Ge merkezimizde 70'den fazla bilim insanı, patent süresi dolan referans ilaçların eşdeğerlerini piyasaya sunmak için çalışmalar yürütmektedir. 15 milyon dolar değerinde yatırımla kurulan Bilim İlaç Ar-Ge Merkezi; 3388 metrekare laboratuvar alanına sahip Türk ilaç sektörünün en büyük Ar-Ge merkezi olup, ileri teknolojiye sahip 199 adet makine, cihaz ve ekipman ile donatılmıştır.

Geliştirdiğimiz yeni ürünlerle, yalnızca ilaç sektörüne değil, aynı zamanda Türkiye ekonomisine önemli katkılar sağlamaktayız. Çağdaş teknolojiye sahip merkezimiz; teknolojik ve hassas laboratuvar ekipmanları, laboratuvar bilgi otomasyonu, FDA standartlarında Ar-Ge pilot üretim tesisi ile çalışmalarını sürdürmektedir.

Bilim İlaç olarak sürekli gelişmekte olan Ar-Ge çalışmalarımız sayesinde, kendi Ar-Ge laboratuvarlarımızda geliştirdiğimiz ve ruhsatına erişebildiğimiz ürünlerimizle Türk ilaç pazarında lider konumda olmanın haklı gururunu ve sorumluluğunu taşımaktayız. Bu açıdan değerlendirildiğinde

firmamız ulusal ilaç pazarında özgün ilaç satışlarında en büyük yerli eşdeğer ilaç üreticisidir. Bu konumu koruyabilmek adına Ar-Ge çalışmalarına önem vererek bu alandaki yatırımlarımıza devam etmekteyiz.

Ar-Ge çalışmalarımız 70'ten fazla ülkeye gerçekleştirdiğimiz ihracatımızın da odağı olup, ruhsatını almış olduğumuz yeni ürünlerle ihracatımız her geçen yıl büyümektedir. Bilim İlaç olarak satış hedefimizdeki artışların temel çıkış noktası, teknoloji tabanlı Ar-Ge çalışmalarına ağırlık verilmesi ve ayrılan bütçenin rakamsal olarak sürekli artırılmasıdır.

Ar-Ge Yatırımlarımız

Yaptığımız yatırımlar sadece bina ve ekipmanlar ile sınırlı değildir. Firma olarak yetkin insan kaynağına da büyük ölçüde yatırım yapmaktayız. Ar-Ge bölümümüzde görev alan proje ekiplerinde; bilimsel yetkinlikte araştırmacılar (Farmasötik Kimya Uzmanları, Farmasötik Teknoloji Uzmanları, Patent Vekilleri, Farmakologlar, Analitik Kimyacılar) yer almaktadır. Ar-Ge departmanında 60'dan fazla bilim insanı çalışmaktadır. Uygulamakta olduğumuz Kariyer Yönetim Sistemi kapsamında yüksek lisans veya doktora programına başvuruda bulunmak veya devam etmek isteyen çalışanlara yönelik "Yüksek Lisans Sistemi" tanımlanmış olup, Ar-Ge Merkezi çalışanları desteklenmektedir.

Uluslararası pazardaki ruhsatına sahip olduğumuz ürünlerin %90'ı Ar-Ge çalışmalarımız neticesinde ortaya çıkmıştır. Müşteri ve pazar taleplerine yanıt oluşturmak amacı ile uluslararası regülasyonlara uygun ruhsat dosyaları, yüksek standartlardaki Ar-Ge tesisi ve üretim kalitesi ile ilaç portföyünü yurt dışı pazarlara da sunmaktayız. Avrupa'da satışa sunulan ürünlerimize örnek olarak, Almanya Sağlık Bakanlığı'ndan onay olan antidiyabetik bir ürünümüz bulunmaktadır. Bunun yanı sıra 2015 yılı sonu itibari ile Uzakdoğu'dan Güney Amerika'ya, Afrika'dan Ortadoğu'ya 70'in üzerinde farklı ülkede ürünlerimizin satışa sunulması Bilim İlaç'ın global pazardaki varlığını ve kalitesini ortaya koymaktadır.

Raporlama döneminde 10 tanesi Afrika ülkesi olmak üzere, 24 farklı ülkede yeni ruhsatlar alınmış, toplam yeni ürün ruhsat sayımız 63'e ulaşmıştır.

Ekonomik durgunluk dönemlerinde bile Ar-Ge yatırımlarının hız kesmediği Bilim İlaç'ta önümüzdeki dönemlerde yatırımların daha da artırılması hedeflenmekte ve gelecek yıllarda yapılacak sabit yatırımların yanında, her yıl net satışın %8'inin Ar-Ge çalışmalarına ayrılması hedeflenmektedir.

Başvurusu Yapılan ve Tescil Edilen Ürün Sayısı		
	2017	2018
Başvuru yapılan ulusal patent sayısı	12	4
Tescil edilen ulusal patent sayısı	55	80

Bilim İlaç, fikri sermayenin öneminin bilincinde olup, bunun ilk adımı olarak da kendi bünyesinde Patent Departmanı oluşturmuştur. İlgili kurallar çerçevesinde, Bilim İlaç olarak değerlerimize bağlı kalarak, kanunlarla koruma altına alınmış sınai mülkiyet haklarına saygılı bir şekilde hareket etmekteyiz. Diğer fikri ve sınai haklarla ilgili olarak da dışarıdan destek alınmaktadır. Bununla birlikte, iş ortağı olarak birlikte çalıştığımız kuruluşların da fikri ve sınai mülkiyet haklarını gözetmekteyiz.

Çalışanlarımızın Ekonomik Refah Düzeyi

(202-1/405-2) Bilim İlaç'ın ekonomik etkisinin meydana geldiği ilk basamak çalışanlarımızın ekonomik refahıdır. Bir önceki raporlama döneminde olduğu gibi yine %100'ün üzerinde olan ortalama ücretlerin asgari ücrete oranı enflasyona karşı da çalışanlarımızın ekonomik refahını korumasını sağlamaktadır.

Ortalama Ücretlerin Asgari Ücrete Oranı				
Ünvanlar	2017		2018	
	Erkek %	Kadın %	Erkek %	Kadın %
Analist	261,19	215,31	239,32	189,80
Bölge Müdürü	496,25	562,66	484,64	431,12
Çalışan	136,19	146,57	135,01	151,06
Operatör	168,59	163,88	157,04	151,60
Tekniker	142,21	140,83	145,29	140,61
Teknisyen	162,81	149,45	156,42	150,22
Tıbbi Tanıtım Sorumlusu	199,82	165,96	193,76	161,55

(202-2)Temsilcilik ofislerimizin bulunduğu aşağıdaki tabloda belirtilen ülkelerde yer alan çalışanlarımızın tamamını yerel halktan istihdam ediyoruz. İhracat potansiyeli en yüksek olan ülkelerdeki temsilcilik ofislerimizde bulunan ülke müdürleri de yerel halk mensubu olup, üst yönetim kategorisinde bulunmaktadır. Böylece hem yerel ihtiyaçlara ve pazara dair bilgi hakimiyetimizi artırmakta hem de yerel istihdam ile çalışanların ve ülkenin ekonomik refahına katkı sağlamaktayız.

Temsilcilik Ofislerinde Yerel Halktan Çalışan Kişi Sayısı						
	2017			2018		
	Çalışan Sayısı	Kadın Sayısı	Erkek Sayısı	Çalışan Sayısı	Kadın Sayısı	Erkek Sayısı
Moldova	4	4		4	4	
Arnavutluk	3	1	2	1		1
Bosna	1	1		1	1	
Toplam	8	6	2	6	5	1

(204-1)Sağlıklı büyümek 'sağlıkla' büyüyen paydaşlarımız ile mümkündür. Bu nedenle yalnızca çalışanlarımızın ekonomik refahını gözetmekle kalmıyor, tedarikçilerimiz için de ekonomik değer yaratmaya çalışıyoruz.

Tedarikçilerin Satın Almadaki Paylarına Göre Dağılımı				
Malzeme Grubu	2017		2018	
	Tedarikçi sayısı	Satın Almadaki Pay (tutar olarak)	Tedarikçi sayısı	Satın Almadaki Pay (tutar olarak)
Hammadde ithal	100	%70,44	104	%65,31

Hammadde yerli	40	%7,21	36	%6,42
Ambalaj ithal	17	%4,70	20	%4,32
Ambalaj yerli	42	%13,80	41	%14,06
Sarf ve Teknik Malzeme-ithal	89	%1,91	90	%8,06
Sarf ve Teknik Malzeme-yerli	146	%1,94	135	%1,83
Toplam	434	%100	426	%100

Ülkelere Göre Tedarikçi Sayıları					
Ülke	2017	2018	Ülke	2017	2018
Türkiye	202	190	Kanada	2	1
Hindistan	43	45	Hong Kong	1	1
Almanya	35	35	İsveç	1	1
İsviçre	18	21	Japonya	1	1
İtalya	19	20	Litvanya	1	1
İngiltere	8	10	Lüksemburg	1	1
İspanya	9	9	Macaristan	1	1
Çin	7	7	Polonya	1	1
Amerika	5	7	Yunanistan	1	1
Fransa	6	6	Slovenya	0	1
Hollanda	6	6	Bulgaristan	0	1
Belçika	6	4	Danimarka	0	1
Avusturya	3	3	Güney Afrika	1	0
Güney Kore	2	2	Portekiz	1	0

Tabloda da görüldüğü üzere, tedarikçilerimizin büyük çoğunluğu Türkiye’de yer almaktadır. Tedarikçilerimizin ekonomik gelişimi yerel ekonominin de gelişimi demektir. Bu nedenle mecbur olmadığımız sürece gerekli tüm malzemeleri yerel tedarikçilerden temin etmekteyiz.

BİRLİKTE GELİŞİYORUZ

(203-1 / 203-2) İhracat yaptığımız ülkelerdeki paydaşlarımızın profesyonel gelişimlerini de mevcut iş hedeflerinden biri olarak belirliyor, kullandığımız Veribase CRM sistemiyle entegre olduğumuz pazarlardaki bilgi akışını daha sistematik hale getirmeyi hedefliyoruz.

Teknolojik gelişimler bütün sanayi kollarında olduğu gibi, sağlık sektöründe de sektörün gidişatına yön veren uygulamalara yol açmaktadır. Bu anlamda Veribase CRM sistemi uygulamadaki hedefimiz, elde edilen bilginin kalitesini artırmanın yanı sıra, organizasyonel sistematığı ve verimliliği artırmaktır. Uygulama aşağıda belirttiğimiz başlıklarda, Bilim İlaç’a değer katan bir yazılımdır.

1. Tanıtım ve satış faaliyetlerinin gerçekleştirildiği saha dinamiklerinin daha iyi tanınması ve analizi
2. Faaliyet gösterilen bölgeye uygun stratejilerin oluşturulması ve hayata geçirilmesi
3. Saha kadrosunun (tanıtım temsilcileri ve yöneticiler) günlük ve aylık aktivitelerinin kontrolü ve denetlenmesi
4. İlgili tanıtım harcamalarının denetlenmesi
5. Müşterilerin potansiyellerine göre sınıflandırılmasının gerçekleştirilebilmesi
6. Medikal ya da yönetsel eğitimlerin organize edilmesi

7. Eğitim verimliliğini ölçecek sınavların oluşturulması
8. Yukarıda bahsedilen bütün faaliyetlerin raporlanması

2018 yılı itibariyle Arnavutluk ve Moldova temsilcilik ofislerimizde uygulamaya başladığımız Veribase sistemi ile paydaşlarımızın da gelişimine katkı sağlıyoruz.

2019 Yılı Hedeflenen Çalışmalar

Birlikte büyümek için çalışmalarımızı geliştirmek ve kapsamlarını genişletmek için hedefler koyarak çalışmalarımızı şekillendiriyoruz.

Veribase Sistemi

2019 yılı itibariyle Irak'a Veribase sistemini entegre etmeyi, ilerleyen yıllarda da pazarlama faaliyetleri gösterdiğimiz pek çok ülkede bu sistemin entegrasyonunu sağlayarak faaliyete sokmayı hedeflemekteyiz.

Bilim Akademi

Bilim Akademi adı altında, ülkelerde çeşitli seminerler düzenlenmiş ve bu seminerlere Türkiye'nin önde gelen Fikir Liderleri davet edilmiş, Türkiye'de düzenlenen toplantı ve kongrelere yurtdışından paydaşlar davet edilmiştir. Yanı sıra çalışanların gelişimi için de hem kendi bünyesinde hem de profesyonel firmalardan destek alarak çeşitli eğitimler düzenlemiştir. 3 ayda bir hazırlanan "Bilim Bülten" ile de gerçekleştirilen faaliyetlerin tüm paydaşlara ulaştırılması hedeflenmiştir.

Yıl Ortası Toplantısı

Yıl ortası toplantısı ülkedeki tüm ekip üyelerinin dahil olacağı, DPD Genel Merkezi tarafından strateji ve hedeflerin sunulacağı, satış realizasyonların ve sahadaki en iyi uygulamaların değerlendirileceği bir organizasyon olması planlanmaktadır. Çalışan yetkinliğini artırmaya yönelik eğitimler de program dahilinde olup, çalışan aidiyeti, bağlılığı ve memnuniyetinin Bilim İlaç için önemini ortaya koyacak ve ekip üyelerinin kaynaşmasını sağlayacak çeşitli aktiviteler düzenlenmesi planlanmaktadır.

Sağlık Herkesin Hakkı (203-2)

İhracat yaptığımız birçok ülkede, ürün fiyatları ilgili kanun ve yönetmelikler çerçevesinde belirlenmektedir. Fiyatlamamanın serbest olduğu pazarlarda ise fiyatlama stratejimizi düşük gelirli bireylerin ürüne ulaşmasına katkı sağlamak hedefiyle belirlemekteyiz. Ürün fiyatlarında sağladığımız indirimler ekonomiye daha fazla katılım sağlayabilecek daha sağlıklı bir nüfusun oluşmasına katkıda bulunmaktadır. İthalat yaptığımız ülkelerde dar gelirli bireylerin ekonomik gücünü aşan fiyatlandırmalardan kurumsal vatandaşlığımız gereği kaçınılmaktayız.

İlaça Erişimi Kolaylaştırmak için Sağlanan İndirim Yüzdeleri	
Irak	%20
Etiyopya	%50
Yemen	%20
Kosova	%20
Somali	%15
Afganistan	%40
Sudan	%15
Libya	%30
Gürcistan	%20

Yandaki tabloda yer alan ülkelerin birçoğu çatışmalardan zarar görmüş ülkelerdir. BM Barış için İş Dünyası (Business for Peace-B4P) inisiyatifinin imzacısı olan bir kurum olarak bu bölgelerde çatışma sonrası yerel toplumların sağlık ürünlerine erişimini kolaylaştırmak ve daha sağlıklı bireyler ile daha güçlü toplumlar oluşmasına katkı sağlamayı hedeflemekteyiz.

Markalaşmaya Yönelik Faaliyetlerimiz

Faaliyet yürüttüğümüz ülkelerde pazar payımızı artırmaya ve Bilim İlaç adını yaygınlaştırmaya yönelik çalışmalarımız çerçevesinde birçok farklı faaliyet yürütmekteyiz. 2017-2018 yıllarında Bilim İlaç'ın büyüme stratejisi kapsamında gerçekleştirdiği markalaşmaya yönelik faaliyetleri aşağıdaki gibidir.

FAALİYET TÜRÜ	FAALİYET İÇERİĞİ	FAALİYET AMACI
Medikal Çevrelere Yönelik Tanıtım Faaliyetleri	Uzman hekimlere ve eczacılara yönelik sunumlar	*Kurumsal tanıtım *Spesifik olarak ürün tanıtımı *Müşteri sadakatini artırmak
	Üretim tesisi ziyaretleri	*Kurumsal tanıtım *İş birliği fikirleri geliştirme
	Konferanslar	*Spesifik olarak ürün tanıtımı
	Tıp Kongresi ve Bilimsel Toplantı sponsorlukları	*Ürün tanıtımı *Farklı bölgelerden katılan hekimlere tek bir organizasyonda ulaşma imkanı yakalamak *Sektörün etik değerlerine değinmek *Ürünler ve çalışanlar ile ilgili geri bildirim almak *Türk ilaç sektörünün yüksek kalite algısına katkı sağlamak
	Medikal organizasyonlar	*Sektörel yenikleri aktarmak *Medikal bilgilerin güncellenmesi/geliştirilmesi *Müşteri sadakatini artırmak *Mesleki pratikleri geliştirmek
	Diyalog güçlendirme	*Ülkelerin kültür ve gelenekleriyle alakalı düzenlediği organizasyonlarda kurumsal olarak paydaşların yanında olmak *Sosyal faaliyetler ile paydaş ilişkilerini güçlendirmek *Pazar bilgisini artırmak *Ürün bilgilerini güncel tutmak *Yoğun çalışma temposunda paydaşlara keyifli bir mola sağlamak
	Geri bildirim toplantıları	*İlgili ülkenin hekimlerinden ve eczacılardan Bilim İlaç'ın faaliyetlerine yönelik geri bildirim alınması *Mevcut faaliyetlerin geliştirilmesine yönelik fikir alış verişi yapmak
	Özel gün kutlamaları	* Ürün tanıtımı *Bugünün ve yarının paydaşları ile ilişkilerini güçlendirmek *İlgili ülkenin Bilim İlaç ekibi ile paydaşlar arasında iş ilişkisinin yanı sıra sosyal bağ oluşturmak *Başarıları paydaşlar ile birlikte kutlamak, onlara bu başarılarında katkıları olduğunu hissettirmek

Satış Ekibinin Yetkinliklerinin Artırılmasına Yönelik Faaliyetler	Yıl sonu toplantıları	*Satış realizasyonlarının ve sahadaki iyi uygulamaların değerlendirilmesi *Çalışan yetkinliğini arttırmaya yönelik eğitimler *Bir sonraki yılın hedef ve stratejilerini aktarmak *Bağlılığı artırmak *Ekip üyeleri arasındaki iletişimi güçlendirmek *Çalışan motivasyonunu artırmak
Toplumsal Faaliyetler	Çocuklara yönelik faaliyetler	*Çocukların hastane/doktor korkularını azaltmak *Çocuklara eğitici ve öğretici içerik sunmak *Dezavantajlı çocuklara destek vermek *Tedavi gören çocuklara moral vermek
	Yetişkinlere yönelik faaliyetler	*Hastalıklara karşı farkındalık ve bilinçlendirme kazandırmak *Ürün erişimi sağlamak *Paydaşlarla birlikte topluma fayda sağlamak *Kurum olarak manevi değerlere verilen önemi göstermek

İş
Etîği

Kurumsal
Sorumluluk
Raporu
2017-2018

 bilim
İ L A Ç

BİLİM İÇİN ÖNCE İŞ AHLAKI (102-16)

Bilim İlaç'ta iş yapma anlayışımızı ortaya koyan temel kaynak değerlerimizdir. Etik İlkeli Yönetim, değerlerimizin en önemli parçasıdır. Etik İlkeli Yönetim yaklaşımımız; uzun yıllar başarılı bir şekilde yürüttüğümüz faaliyetlerimiz sonucunda oluşan kurumsal değerlerimiz ve çalışma prensiplerimiz üzerine kurulmuştur.

İş Etiği Kurallarımız, kuruluşumuzu ve çalışanlarımızı korumanın yanı sıra, tüm karar ve faaliyetlerimizde belirleyici olan kanunların, düzenlemelerin ve prosedürlerin ötesinde bizlere yol gösteren bir kılavuz niteliğindedir. Kuruluşumuzun ilişkide olduğu tüm iç ve dış paydaşlarımız arasında kurulan güven ilişkisinin korunması ve güçlendirilmesinde önemli rol oynayan İş Etiği Kurallarımız; İş Etiği İlkeleri ve Politikaları olmak üzere 2 bölümden oluşmaktadır.

Etik İlkeli Yönetim anlayışımız, kuruluşumuzun Yönetim Kurulu ve Üyeleri dâhil olmak üzere, tüm yöneticilerini ve çalışanlarını kapsar. İş Etiği İlkeleri ve Politikalarına uygunluğun sağlanmasından tüm yöneticiler sorumludur. İş Etiği Prosedürünün işleyişini sağlamak üzere Etik Kurul oluşturulması Yönetim Kurulu Başkanı sorumluluğundadır.

Etik Kurul

Etik Kurulumuz, değerlerimizin çalışanlarımıza benimsetilmesi ve etik ilkelerimiz doğrultusunda saygı, dürüstlük, sorumluluk gibi duyguların güçlü bir şekilde hissedildiği pozitif bir kurum atmosferinin oluşturulması amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

Çalışanların Etik İlkeler ile ilgili gündelik iş yaşamında karşılaştıkları sorunlar, çalışanlar, tedarikçiler, müşteriler tarafından ulaştırılan etik konulu bildirim ve şikâyetler, Etik Kurul'da görüşülür. Etik Kurul çalışmalarına temel oluşturacak İş Etiği İlkeleri ve Politikaları; yasalar, toplumsal değerler ve kuruluş değerleri göz önünde bulundurularak aldığı kararları doğrudan Yönetim Kurulu Başkanı'na raporlar. Kararlar Yönetim Kurulu Başkanı'nın onayı ile uygulamaya alınır.

Üç bağımlı (tam zamanlı), bir bağımsız (danışman) toplam 4 üyeden oluşan kurulumuz, hukuk konusunda yetkin olan bağımsız üyenin katılımıyla tüm karar süreçlerinde objektif ve adil yaklaşım içinde olma anlayışını en üst seviyede uygulamayı benimsemiştir.

ETİK KURULUMUZ	
Başkan:	İnsan Kaynakları Direktörü
Bağımlı Üye:	Pazarlama Direktörü
Bağımlı Üye:	Medikal Grup Müdürü
Bağımsız Üye:	İş Hukuku Avukatı
ETİK KURUL İLETİŞİM BİLGİLERİ	
Tel: 0212 365 17 61 e-posta: etik@bilimilac.com	

Yolsuzlukla Mücadele (205-1 / 205-2)

Bilim İlaç olarak tüm faaliyetlerimiz yasalara, yönetmeliklere ve uluslararası geçerliliği olan hukuk kurallarına uygundur. Hukuk kurallarını düzenleyen, uygulayan ve denetleyen kurum ve kuruluşlar ile ilişkilerimizi dürüstlük, şeffaflık ve doğruluk ilkelerimizle tutarlı biçimde yürütürüz.

Etik İlkeli Yönetim Taahhüdümüz mal ve hizmet alımında ve satışında avantaj sağlama ya da resmi makamlar yardımıyla şirkete usulsüz menfaat sağlama niyetiyle herhangi bir kişiye herhangi bir hediye vermeyi veya herhangi bir ödeme yapmayı yasaklamaktadır.

Etkinliklerimiz sırasında rüşvet ve yolsuzluk konularına özel bir özen gösteririz. İçinde bulunduğumuz sektör nedeni ile sağlık çalışanlarının ve bilim insanlarının da bilgilerinden, hizmetlerinden faydalanmaktayız. Bu kişilerin birçoğunun kamu kuruluşlarında çalışmakta ve kamu yetkilisi durumunda olduğunu göz ardı etmeden hizmetlerimizi sürdürürüz. Kamu görevlilerine onların kararlarını etkileme niyeti taşıyan veya bu yönde algılanabilecek hiçbir ödeme yapılmaması ve hediye verilmemesi esastır. Bilim İlaç, tüm çalışanlarının, danışmanlarının, aracılarının ve diğer temsilcilerinin doğrudan ya da dolaylı olarak ticari rüşvete karışmasını yasaklamaktadır.

Yolsuzlukla mücadele politikamızın ve prosedürlerimizin iletişimini tüm çalışanlar ve yönetim organları ile eğitim ve etik kurallara uyma taahhütlerimiz yoluyla gerçekleştirmekteyiz.

Bilim İlaç, yolsuzluk ve haksız rekabetin önlenmesi konusunda, tüm çalışanlarını eğitmekte ve çalışanların etik kurallara uyma taahhütlerini imzalamaları ile bu süreci güvence altına almaktadır. Ayrıca tüm çalışanlar Sır Saklama ve Rekabet Etmeme Protokolünü imzalayarak, gizlilik haklarının korunmasını kabul ettiklerini beyan ederler. İlkelerin ihlali durumunda, yasal çerçevede önlemler alınmaktadır.

2017 yılında hayata geçirmeyi hedeflediğimiz 'Tedarikçilerime Yönelik Etik İlkeler Bildirgesi'ni tüm tedarikçilerimiz ile paylaşarak yolsuzlukla mücadele politikamızın ve Etik İlkeli Yönetim prensiplerimizin iletişimini yazılı olarak uygulamaya almış bulunmaktayız.

Bu Bildirge tedarikçilerimizden beklentilerimizi açıkça ifade etmekte olup, yasalara uygunluktan etik değerler konusunda eğitim düzenlenmesine, iş sağlığı ve güvenliğinden hayvan haklarına kadar kapsamlı bir içeriğe sahiptir.

Yolsuzlukla mücadele politikamız kapsamında hazırlanan eğitimlerimiz hem çalışanlarımıza hem de orta ve üst düzey yöneticilerimize atanmaktadır. Aşağıda yer alan tabloda da belirtildiği üzere 2017 ve 2018 yıllarında iş etiği kapsamında atanan eğitimlere tüm yönetim düzeyi dâhil edilmiştir.

	2017	2018
Bölge Koordinasyon Müdürü	%100	%100
Bölge Müdürü		
Pazarlama Müdürü		
Direktör		
Genel Müdür		
Kıdemli Yönetici		
Koordinatör		
Müdür		
Tanıtım Müdürü		
Teknik Genel Müdür		
Yönetici		
Yönetim Kurulu Başkanı		
Genel Toplam		

Yolsuzlukla Mücadele Politika ve Prosedürleri İle İlgili İletişim ve Eğitimleri - Kişi Sayısı ve Eğitim Saati				
2017	Tamamlayan Kişi Sayısı	Toplam Eğitim Saati	Toplam Çalışan Sayısı	Eğitim Atanan Kişi Sayısı
İnsan Hakları, Etik, Tanıtım İlkeleri Eğitimleri	1486	743	1662	1826
2018	Tamamlayan Kişi Sayısı	Toplam Eğitim Saati	Toplam Çalışan Sayısı	Eğitim Atanan Kişi Sayısı
İnsan Hakları, Etik, Tanıtım İlkeleri Eğitimleri	1406	703	1745	1682

Yolsuzlukla mücadele kapsamında Bilim İlaç olarak eğitimlerin yanı sıra aktif olarak kullanımda olan şikâyet mekanizmalarımız ile yalnızca çalışanlarımızın değil, tüm paydaşlarımızın Etik Kurulu'na erişimini sağlıyoruz. İhbarda bulunan Bilim İlaç mensuplarımız iş güvencesi altındadır. Şikâyetleri sebebiyle hiçbir kişi ve yönetici tarafından işine son verilemez. Aynı şekilde, şahsı hakkında asılsız şikâyete uğramış mensuplarımız da iş güvencesi ile korunmaktadırlar. Bu yöntem ile, çalışanlarımızın şikâyetlerini yöneticilerinden, üst yönetimden ve, çalışma arkadaşlarından çekinmeden Etik Kurulumuza iletebilmelerini sağlıyoruz.

(205-3/206-1) Raporlama dönemi zarfında, tröstleşme ve tekelleşmeye ilişkin dava bulunmamaktadır. Bu zaman diliminde yolsuzluk vakası yaşanmamış, yolsuzluk nedeni ile işten çıkartma veya disiplin cezasına çarptırılma olmamıştır. İş ortaklarımız ile yolsuzluğa ilişkin ihlaller nedeni ile feshedilme vakası olmamıştır.

İlaç Sahteciliği ile Mücadele

İlaç Takip Sistemi, ilacın üretiminden, hastaya ulaşıncaya kadar geçen tüm tedarik zincirinin her noktasında izlenebilirliğini sağlayarak, ilaçta sahteciliği ortadan kaldırmayı amaçlayan bir sistemdir.

Bilim İlaç, Türkiye'de üretim hatlarından ürünün depolanmasına, müşteri siparişinden Sağlık Bakanlığı'na yapılan üretim / satış bildirimine kadar tüm süreçlerinde, sistemler arası tam otomasyonu sağlayan ileri düzey teknolojiyi kullanan, İlaç Takip Sistemi ile SAP (ERP) sistemini tam entegre çalıştıran bir ilaç firmasıdır.

T.C. Sağlık Bakanlığı ilaçta sahteciliği önlemek üzere, Bakanlığın sistemleri ile ilaç üreticileri, ilaç dağıtım depoları ve eczaneler arasında iletişimi sağlayacak "İlaç Takip Sistemi" kullanımını Eylül 2010 tarihi itibarıyla zorunlu hale getirmiştir. "İlaç Takip Sistemi" sayesinde ilacın üretim aşamasından hastaya ulaşıncaya kadar devam eden, tedarik zincirinin her noktasında ilacın izlenebilirliği sağlanmaktadır.

Bilim İlaç, Türkiye'de üretim hatlarından ürünün depolanmasına, müşteri siparişinden T.C. Sağlık Bakanlığına yapılan üretim/satış bildirimine kadar tüm süreçlerinde, sistemler arası tam otomasyonu gerçekleştirmiştir.

Bilgi Güvenliği & İş Sürekliliği

Kurumsal
Sorumluluk
Raporu

2017-2018

 bilim
İLAÇ

BİLGİ GÜVENLİĞİ & İŞ SÜREKLİLİĞİ

Bilgi güvenliği, yani kurumsal verilerin korunması, şirketimiz açısından önemli olduğu kadar paydaşlarımız için de büyük önem arz etmektedir. Hem verilerimizin güvenliği hem de paydaşlarımıza karşı sorumluluğumuz gereği Bilgi Güvenliği & İş Sürekliliği Bilim İlaç için öncelikli konulardan bir tanesidir.

Kurumsal verilerimizi, bilgisayarlı ya da geleneksel sistemler aracılığıyla, bilgi birikimine dönüştürür, bilgi güvenliği temelinde yetkilendirilmiş çalışanların paylaşımına sunarız. Bilgiler işlenirken, iletilirken ve saklanırken, gizlilik, bütünlük ve erişilebilirliği esas alınız.

İş sürekliliğini, bilgi varlıklarının güvenliğini ve güncelliğini sağlamak üzere, şirket içinde üretilen her bilgiyi saklamakta, yedeklenmesini sağlamakta ve arşivlediğimiz dokümanları yönetmekteyiz.

Şirket içinde yaratılan her türlü veri, Şirket Varlık Envanteri olarak kayıt altına alınmış, sınıflandırılarak listelenmiştir. Varlık Envanterimiz; Donanım, Yazılım, Elektronik Veriler, Fiziksel Varlıklar, Binalar, Çalışanlar, Süreçler, vb. kırılımında, Departman ve bulundukları ortam detayında, ayrıca Gizli/Şirkete Özel ayrımında listelenmiştir.

Kurmuş olduğumuz Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemimiz, fiziksel ve çevresel güvenlikten, insan kaynakları güvenliğine, iletişim ve haberleşme güvenliğinden, bilgi teknolojileri güvenliğine pek çok konuda farklı kontrollerin, risk yönetimi metoduyla seçilerek uygulanması ve sürekli ölçülmesini gerektirdiğinden, şirketimizde Bilgi Güvenlik Sistemi dışında kalan hiçbir varlık ve süreç bulunmamaktadır.

Hedeflediğimiz üzere ISO-IEC 27001 Bilgi Güvenliği sertifikasını 2017 yılında almış bulunmaktayız. Sertifikamızın 3 yıl boyunca geçerli olabilmesi için her yıl dış denetim firması takip/tetkik denetimleri yapmaktadır. Bu da bilgi güvenliğine ilişkin tüm süreçlerimizi düzenli olarak gözden geçirmemizi ve tüm ilgili prosedürlerimizi güncellememizi sağlamaktadır.

Her yıl yapılan bu denetimler öncesinde, şirket genelinde tüm çalışanlarımız Bilgi Güvenliği başlığı altında zorunlu farkındalık eğitimleri almaktadırlar. Şirketimizde beyaz yaka/ mavi yaka ayrımı olmadan, tüm çalışanlarımız Bilim Portalı üzerinden, belirtilen süre içinde online eğitim almaktadır.

Eğitim Alan Çalışan Sayısı ve Toplam Çalışan Sayısına Oranı		
	Sayı	Yüzde (%)
2017	1.085	89
2018	1.534	93

Çalışanlarımıza verdiğimiz Bilgi Güvenliği farkındalık eğitimlerinin risklerimizi azaltmamıza belirgin katkı sunmuştur. Önemli risklerimizden biri olarak belirlediğimiz, USB portların açık olması nedeniyle; taşınabilir disk, USB bellek gibi donanımlardan gelebilecek olası virüs saldırılarının sistemlerimize zarar vermesi gibi ya da bir diğer risk maddemiz, kurumsal verilerimizin kontrolsüz olarak taşınabilir disklere kopyalanması sebebiyle yetkisiz kişilerin eline geçmesi gibi olası riskler minimize edilmiştir.

Verilen eğitimler ve aldığımız teknik tedbirler sayesinde çalışanlarımızın bilgi güvenliğine yönelik farkındalıkları artarak, çalışanlarımızın bilgisayarlarında USB girişleri kapatılmış ve USB kullanımı ortadan kalkmıştır.

2020 yılından itibaren Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi farkındalık eğitimlerinin, yeni işe başlayan tüm çalışanlarımıza verilen oryantasyon eğitiminin bir parçası olarak verilmesi planlanmaktadır.

Bilgi Güvenliği Risk Yönetimi

Şirket genelinde olası tüm risklerimizin yer aldığı Risk Analizi tablomuzu her yıl güncellemekteyiz. Toplam 150 civarında risk teşkil edebilecek husus bulunmaktadır. Her bir maddenin, gizlilik/bütünlük/erişilebilirlik açısından, düşük/orta/yüksek olmak üzere risk değerlendirmesi yapılmaktadır. Risk analizine ilişkin yaptığımız detaylı çalışmalar, tehdit olasılıklarını ve işimizde yaratacağı etkisini ölçümleyerek, her biri için alınması gereken aksiyonları ve sorumlularının belirlenmesini sağlamaktadır.

Her yıl, Risk Analiz tablomuzda yer alan risklerin düşük/orta/yüksek olasılıklarına bakılmaksızın, her birine karşı alınmış veya alınması gereken aksiyonlarını tekrar gözden geçiriyoruz. Dünyada geliştirilen son güvenlik teknolojilerini ve güçlü yazılımları inceleyerek güvenlik önlemlerimizi arttırıyoruz.

Bilim İlaç olarak dünyanın her yerindeki ülkelerin Sağlık Bakanlıkları ya da uluslararası firmalar tarafından denetlenmekteyiz. Denetimler açısından, 27001 BGYS Sertifikası uluslararası geçerliliği olan bir sertifika olması sebebiyle, denetim süreçlerimiz hızlanmış ve güvenilirliğimizi arttırarak olumlu sonuçlar almamızı sağlamıştır.

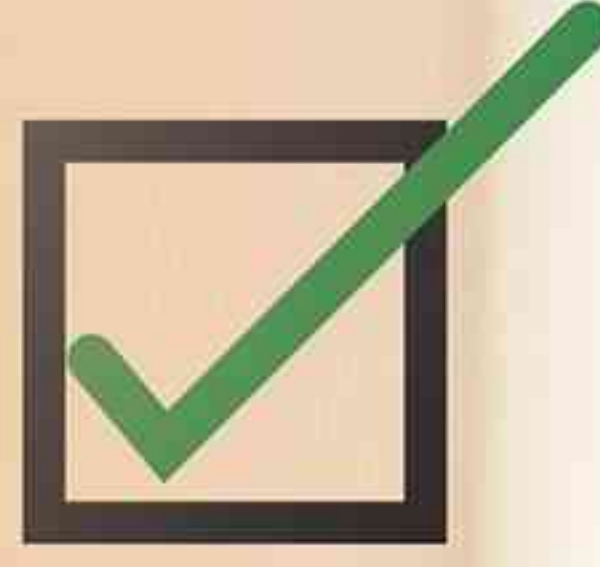
Bilgi Güvenliğinin Sürekliliği

Şirketimizde tüm süreçlerin yönetimine ilişkin olarak, 2007 yılında başlayan EFQM uygulamaları ile organizasyonel ve sistemsel olarak işletilebilir bir yapı kurulmuştur. Bugüne kadar sürdürülebilir yapı kurulları aracılığıyla sürekli güncellenerek devam ettirilmiştir.

ISO 27001 sertifikası almak, uygulanan şirket politikaları sonucunda oluşturulmuş Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemimize daha prosedürel bir alt yapı kurulmasına katkı sunmuştur. Böylece, bilgi güvenliğine yönelik tüm çalışmalar ve ileriye dönük planlamalar sistematik hale getirilerek sürekliliği sağlanmaktadır.

Kalite Yönetimi

Kurumsal
Sorumluluk
Raporu

2017-2018

KALİTE YÖNETİMİ

Müşteri sağlık ve güvenliği unsuru sektörümüzün niteliği açısından doğrudan kalite yönetimi ile bağlantılıdır. Ürünlerimizin tamamı ve ürün geliştirmeden başlayarak, ürünün kullanım aşamasına kadar tüm süreçler Kalite Yönetim Sistemi dâhilindedir.

2004 yılında, Avrupa Kalite Derneği'nin verdiği "EFQM Mükemmellikte Yetkinlik Onayı"nı alan ilk ulusal firma olarak, tüm ürünlerimizin tanımlanmış uluslararası kalitede olması, güvenli kullanımı ve beklenen etkililiği sağlaması için Bilim İlaç olarak azami gayret göstermekteyiz.

Kurumumuzda uygulanmakta olan kalite sistemi, uluslararası standartlardadır. Güncel yönetmelik ve kılavuzları (cGMP-İyi İmalat Uygulamaları, GLP-İyi Laboratuvar Uygulamaları, GCP-İyi Klinik Uygulamaları vb. güncel kuralları) ve ayrıca entegre olarak çağdaş Kalite Yönetim Sistemi (ISO 9001) prensiplerini temel almıştır. Kalite Yönetim Sistemimiz'in temel unsurları, şirketimiz tarafından yayımlanan "Kalite Politikası" ile açıklanmıştır. Kalite Politikamız hakkında daha detaylı bilgiye ulaşmak için web sitemizi ziyaret edebilirsiniz (<http://www.bilimilac.com.tr/tr/bilimilac/politikalarimiz.html>).

Hasta Güvenliği Yönetimi (416-1)

Sağlık mesleği mensuplarının ürünlerimizi güven içinde tüketicilere reçete edilebilmeleri için ruhsatına sahip olduğumuz tüm ürünlerimizin etkililiğini ve ürünlerimizi kullanan hastaların güvenliğini sürekli kontrol eder, değerlendirir ve ilgili resmi makamlara raporlarız. Gerektiğinde ve resmi onayları aldıktan sonra, Sağlık Mesleği Mensuplarına yönelik bilgilendirme mektupları gönderir, toplantılar düzenler ve Pazarlama Direktörlüğümüz bünyesindeki merkez ve saha kadromuz aracılığı ile gelişmeleri aktarıyoruz.

Beşeri tıbbi ürünlerimizi kullanan hastaların güvenliği Genel Müdürlüğümüz bünyesinde kurduğumuz Hasta Güvenliği Departmanı kapsamındaki eczacılardan oluşan "Hasta Güvenliği Departmanı Sorumlularımız" tarafından aralıksız takip edilmektedir. Ürünlerimizin etkililiğini ve ürünlerimizi kullanan hastaların güvenliğini ilgilendiren her türlü bilgi gerek yurt içi gerekse yurt dışı kaynaklardan sürekli olarak araştırılmaktadır.

Tüketici veya sağlık mesleği mensuplarından gelebilecek ve ürünlerimizi kullanan hastaların güvenliğini ilgilendiren konuların yasal mevzuatlar doğrultusunda nasıl ele alınacağını, yönlendirileceğini ve takip edileceğini başta pazarlama, merkez ve saha kadromuz olmak üzere her seviyedeki personele hizmet içi eğitimler ile aktarıyoruz.

Hasta güvenliği sorumlularımız kendilerine ulaşan bildirimi takiben, gerekli ilk değerlendirmeleri yapar, gerektiğinde bildirimi yapan kişiye/kişilere ulaşarak ek bilgiler alır ve konunun ciddiyetine ve durumuna göre en geç 15 gün içinde resmi makamlara bu bilgileri raporlar. Şirket içinde alınması gereken ek önlemler varsa ilgili bölüme/ bölümlere bildirim yapar, takip ederiz. Hasta güvenliğiyle ilgili bir risk olup olmadığını periyodik olarak yaptığımız risk analizleri ile değerlendirir, bu değerlendirmeleri ilgili otorite ile paylaşıyoruz.

İş yapış şeklimizde en ön planda tuttuğumuz hasta güvenliği ile ilgili eğitimlerimizi şirketimizde yeni başlayanların oryantasyon süreleri içinde tamamlar, belirli aralıklar ile hatırlatma amacıyla tekrar ederiz. Sağlık mesleği mensupları ile sürekli temasta olan pazarlama kadromuzun performansını ölçerken bir kriter olarak bu eğitimleri de değerlendiririz.

Geri Çekilen İlaçlar (416-2)

Tüm geri çekme işlemleri Resmi Gazete’de yayınlanan Geri Çekme Yönetmeliğinde belirtilen esaslar doğrultusunda gerçekleştirilir. Geri çekmenin sınıfı, hatalı veya hatalı olduğundan şüphelenilen ürünün tüketici sağlığına zarar verme riski ve hatanın niteliği değerlendirilerek belirlenir.

Geri çekme seviyesi ise geri çekmenin dağıtım zincirinin hangi seviyesine kadar ineceğini belirtir. İlaçların piyasadan geri çekilmesi üç sınıfa ve üç seviyeye ayrılmaktadır. Birinci sınıf geri çekme, ciddi ve hayati sağlık sorunlarının çıktığı ve çıkabileceğine dair kabul edilebilir nedenlerin bulunduğu durumlardır. İkinci sınıf geri çekme; geçici, tedavi edilebilir, sağlık sorunlarının çıktığı, bunun muhtemel olduğu durumlardır. Üçüncü sınıf geri çekme ise, ürünün kullanılmasının sağlığa zararlı olmadığı durumlardır.

A seviyesi, tüketici seviyesine kadar iner, birinci sınıf geri çekmeler bu seviyede yapılır. B seviyesi, perakendeci seviyesine kadar (eczane, hastane eczaneleri, kurumlar vs.) iner, ikinci sınıf geri çekmeler bu seviyede yapılır. C seviyesi ise, depocu seviyesine kadar iner, üçüncü sınıf geri çekmeler bu seviyede tanımlanır.

Bilim İlaç olarak, 2017 yılında Zambon S.p.A firmasından ithal ettiğimiz Monurol Şase ürünümüzün 3 serisinde firma tarafından hammadde kaynaklı kontaminasyon olduğunun bildirilmesi üzerine, ayrıca 1 seri Antepsin Süspansiyon, 1 seri Eksofed Şurup ve 1 seri Aferin Pediatrik Şurup ürünümüzde operatörün hatalı davranışı kaynaklı olası kontaminasyon şüphesi nedeni ile bu ürünlerde gönüllü geri çekme işlemi uygulanması talebimiz T.C. Sağlık Bakanlığına bildirilmiştir. Monurol Şase, Antepsin Süspansiyon, Eksofed Şurup, Aferin Pediatrik Şurup T.C. Sağlık Bakanlığı onayı ile ‘ üçüncü sınıf B seviyesinde ‘ olan gönüllü geri çekmelerdir.

2018 yılında T.C. Sağlık Bakanlığının talebi üzerine piyasadan temin edilen ürüne ait yapılan analiz ve incelemeler sonucu açılan 119 adet saşenin 2 tanesinde beyaz renkli toz içerisinden açık sarı renkli cisimcikler tespiti nedeni ile 1 seri Zespira 4mg Pediatrik Saşe, görünüşünün ambalajında bulunan çözücü ile hazırlandığında sarı renkli opak süspansiyon olması nedeni ile firma görünüş spesifikasyonlarına uygun bulunmaması sonucu 69 seri Enfexia 750mg IM Enjektale Flakon ve Siprofloksasin+Ornidazol kombinasyonundaki ruhsatlı beşeri tıbbi ürünlerin ruhsatlarının askıya alınmasına istinaden 1 seri Siprazon 500 mg/ 500 mg Film Kaplı Tablet ürünümüz piyasadan geri çekilmiştir Zespira 4mg Pediatrik Saşe ‘ikinci sınıf B seviyesinde ‘, Enfexia 750mg IM Enjektale Flakon ‘üçüncü sınıf B seviyesinde’ ve Siprazon 500 mg/ 500 mg Film Kaplı Tablet ‘ikinci sınıf C seviyesinde’ olan geri çekmelerdir.

Geri toplama aşamalarında hastaların ürüne ulaşma konusunda sorun yaşamamaları için geri toplamaya neden olan uygunsuzlukların saptanması ve bu uygunsuzlukların giderilmesi için hızlı bir şekilde aksiyon alınmış, uygunsuzluk nedenleri tespit edilerek, giderilmiştir.

2017 ve 2018 yıllarında geri çekilen ürünlerin detayları Ek Tablolar bölümünde (sayfa 73) yer almaktadır.

Geri Çekilen İlaçlar Sonucu Ödenen Ceza Miktarları	
2017	2018
7.393,35 TL	127.534,62 TL

Çalışan Gelişimi

Kurumsal
Sorumluluk
Raporu

2017-2018

 bilim
İ L A Ç

ÇALIŞAN GELİŞİMİ

(404-1) Beşeri sermayemizin büyük çoğunluğunu oluşturan çalışanlarımızın gelişimi büyüme stratejimiz ile de doğrudan bağlantılı öncelikli konumuzdur. Aynı şekilde, paydaşlarımız için de öncelikli konu olarak belirlenen çalışan gelişimine yönelik sağladığımız eğitimler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Yıllara Göre Kişi Başı Eğitim Saati								
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
55	59	63	56	58	44,6	76,6	87,14	70

Kişi başı eğitim saati verilerinin yıllar içinde artmış olması Bilim İlaç olarak hızla değişen dünyaya aynı hızla adapte olmak için atılan adımlardan bir tanesinin göstergesidir.

Çalışan Kategorisine Göre Çalışan Başına Ayrılan Yıllık Ortalama Eğitim Saati			
2017	Kişi Sayısı	Toplam Saat	Kişi Başı Ortalama Saat (Adam/Saat)
Mavi Yaka Çalışanlar	366	138,85	37,937
Beyaz Yaka Çalışanlar	1296	661,56	51,046
2018			
Mavi Yaka Çalışanlar	371	98,53	26,557
Beyaz Yaka Çalışanlar	1374	288,36	20,986

2017 Yılı Eğitim Kategorisine Göre Çalışan Başına Ayrılan Yıllık Ortalama Eğitim Saati			
Çalışan Grupları	Çalışan Sayısı	Toplam Saat	Kişi Başı Ortalama Saat (Adam/Saat)
Toplam Kalite Sistemleri	1662	27.307,44	16,43
Mesleki Gelişim		101.854,96	61,28
Kişisel Gelişim		14.584,54	8,78
Liderlik		3.025,82	1,82
TOPLAM		146.772,76	88,31
2018 Yılı Eğitim Kategorisine Göre Çalışan Başına Ayrılan Yıllık Ortalama Eğitim Saati			
Çalışan Grupları	Çalışan Sayısı	Toplam Saat	Kişi Başı Ortalama Saat (Adam/Saat)
Toplam Kalite Sistemleri	1746	22.608,22	12,94
Mesleki Gelişim		53.064,69	30,32
Kişisel Gelişim		9.601,29	5,57
Liderlik		2.479,40	1,42
TOPLAM		87.753,6	50,25

Düzenlenen eğitimler tamamen mesleki gelişime yöneliktir ve çalışanlarımızın görevlerinin gerekliliklerine/taleplerine göre belirlenmektedir.

Çalışan Hakları

Çalışanlarımızın haklarını korumak ve hakları konusunda bilinçli olmalarını sağlamak Bilim İlaç'ın sorumluluğu kapsamındadır. Bu nedenle çalışanlarımızın haklarını Çalışan Hakları Politikası ile güvence altında tutmaktayız.

Çalışan Hakları Politikamız iş gücü uygulamalarının yanı sıra, BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine destek olan ve saygı gösteren bir kurum olarak insan haklarına yönelik unsurları da içermektedir. 'İnsan hakları tercih değildir.' ifadesine katılıyor ve insan hakları ihlallerine fırsat vermiyoruz. İnsan Hakları, eşitlik, adaletli yönetim uygulamaları konusunda yüksek hassasiyet göstermekteyiz.

Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UN Global Compact) imzacısı olarak da zorla ve zorunlu işçi çalıştırma ve çocuk işçi çalıştırma konusunda hassasiyetimizi ortaya koymaktayız. Bilim İlaç bünyesinde bu uygulamalara hiçbir şekilde mahal verilmemesi ile yetinmiyor, tedarikçilerimizi de hem iş gücü uygulamaları hem de insan hakları unsurlarını içeren konularda denetliyoruz.

Yetenek Yönetimi (404-2 / 404-3)

Yetenek yönetimi programları, kuruluşların yeni çalışanlara değişen bir çalışma ortamında stratejik hedeflere ulaşma konusunda destek verecek yeteneklerin elde edilmesini planlamalarına imkân verir. Daha yetenekli ve farkındalık sahibi bir iş gücü, kuruluşun insan sermayesini geliştirir ve iyileşmiş performansla güçlü bir ilişki içinde olan çalışan memnuniyetine katkıda bulunur.

Çalışanlarımıza işe başladıkları ilk gün, kariyer yollarını paylaşarak, bireysel kariyer yolları için başarımları gereken ve onlardan beklenen kriterler hakkında bilgi veriz. Her pozisyonun atama kriteri önceden hazırlanmıştır. Çalışanlarımız, hangi pozisyon için hangi kriterleri gerçekleştirmeleri gerektiğini bilirler.

Yetenek Yönetimi Sisteminde her yıl, performans değerlendirme süreci sonunda, şeffaf atama kriterleri kapsamında uzman ve yöneticiler hedef kitle olarak kariyer yolları göz önünde bulundurularak, bir üst pozisyon için değerlendirilir.

2000 yılında çalışanlarımızın, yeteneklerini ortaya çıkarabilecekleri, potansiyellerinin farkına varıp geliştirebilecekleri, kariyer hedefleri için danışmanlık alabilecekleri Yetenek Yönetimi Sisteminin temeli olarak kabul ettiğimiz Kariyer Yönetim Sistemini hayata geçirdik. Bugün çalışanlarımızın potansiyellerini ve kariyerlerini geliştirmek için atmak isteyecekleri her adımda, sistemlerimiz bir kılavuz, bir danışman gibi çalışmaktadır.

Yetenek Yönetim Sistemimiz;	
☒	Yeteneği Kuruma Çekmek,
☒	Doğru Yeteneği Bulmak,
☒	Yeteneği Geliştirmek üzerine kuruludur.
☒	Yeteneği Kuruma Bağlamak,
☒	Yeteneği Keşfetmek,

"Performans ve Potansiyel Değerlendirme" süreçlerinde, kariyer hedeflerine ulaşmak için güçlü ve gelişmeye açık yönleri hakkında geri bildirim alan çalışanlarımız, gelişmek istedikleri alanlarda öğrenme platformumuzu kullanarak potansiyellerini geliştirirler.

2017 yılında performans süreçlerimize katılan çalışan oranı %81 olarak gerçekleşmiştir. Performans süreçlerine, giriş tarihi sebebiyle dâhil olmayan çalışan oranı %16 iken, doğum izni, uzun dönemli raporlu olma vb. sebeplerden bu sürece dâhil olmayan çalışan oranımız %3'tür.

2018 yılında performans süreçlerimize katılan çalışan oranı %85 olarak gerçekleşmiştir. Performans süreçlerine, giriş tarihi sebebiyle dâhil olmayan çalışan oranı %8,6 iken, doğum izni, uzun dönemli raporlu olma vb. sebeplerden bu sürece dâhil olmayan çalışan oranımız %6'dır.

2014 yılından itibaren yüksek lisansı desteklenen çalışan sayısı performans göstergemiz; kariyeri yüksek lisans/doktora, iş zenginleştirme veya yatay kariyer hareketi ile geliştirilen çalışan sayısı olarak takip edilmeye başlanmıştır.

Çalışanların kişisel ve mesleki gelişimlerini artırmak amacıyla, oyunlaştırma mantığı ile kurgulanmış ve animasyon öğeleri içeren online eğitimler İnsan Kaynakları tarafından en az 1 en fazla 3 adet seçilmek üzere çalışanlara sunulmaktadır. Seçilen eğitimler yıl içerisinde çalışanlara katalog eğitimi adı altında atanmaktadır.

2017-2018 Yılı Kariyeri Geliştirilen Çalışan Sayısı		
	2017	2018
Yatay Kariyer Hareketi	13	8
Yüksek Lisans ve Doktora ile Desteklenen Çalışan Sayısı	1	2
Terfi	105	182
Yıldızlar Takımında Desteklenen Çalışan Sayısı	30	32
Toplam	149	224

Bilim'de Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği (405-1)

Çalışan çeşitliliği her kurum için dinamik ve üretken bir yapı sağlar. Sahip olduğumuz çalışan çeşitliliğini önemsiyor ve başarımızın temel taşı olduğunun bilincinde olarak çeşitliliği korumak için fırsat eşitliğinden taviz vermiyoruz.

Yaş Dağılımlı Çalışan Sayısı				
2017		Kadın	Erkek	Toplam
	30 Yaş Altı	160	416	576
	30-40 Yaş	150	598	748
	40-50 Yaş	39	258	297
	50 Yaş Üstü	4	36	40
	Toplam	572	1089	1661
2018	30 Yaş Altı	165	366	531
	30-40 Yaş	163	659	822
	40-50 Yaş	51	300	351
	50 Yaş Üstü	3	37	40
	Toplam	382	1362	1744

Engelli Çalışanların Cinsiyet Dağılımı			
	Kadın	Erkek	Toplam
2017	6	22	28
2018	6	22	28

Kıdem Durumunu Gösterir İstihdam Verileri				
2017	Kıdem Grubu	Kadın	Erkek	Toplam
	0-2 Yıl	158	539	697
	3-5 Yıl	70	205	275
	6-10 Yıl	74	283	357
	11-15 Yıl	27	151	178
	16 Yıl Üzeri	24	130	154
	Toplam	353	1308	1661
2018	Kıdem Grubu	Kadın	Erkek	Toplam
	0-2 Yıl	189	548	737
	3-5 Yıl	57	228	285
	6-10 Yıl	68	240	308
	11-15 Yıl	44	210	254
	16 Yıl Üzeri	24	136	160
	Toplam	382	1362	1744

Çalışanların yaş dağılımlarına bakıldığında 30-50 yaş arasında çalışanlarımızın sayısının en yüksek olduğu yaş aralığı olduğu görülmektedir. Bu da Bilim İlaç'ın hem genç hem de tecrübeli bir kadroya sahip olduğuna işaret etmektedir. Kıdem durumuna bakıldığında ise çalışan yoğunluğunun 0-2 yıl kıdem grubunda yoğunlaşmış olması da Bilim İlaç'ın istihdama olan katkısına işaret ederken, ailemize katılan yeni çalışanların enerjisi Bilim'in dinç kalmasını sağlamaktadır.

Aşağıda yer alan yönetim seviyesinde yaş ve cinsiyet dağılımına baktığımız zaman her yaş grubundan çalışanımıza yöneticilik pozisyonları için fırsat tanındığı görülmektedir. Benzer şekilde yöneticilik pozisyonlarında kadın-erkek dengesinin de sağlanmış olduğu görülmektedir. Ancak, sahada aktif rol alıyor olmaktan kaynaklanan bazı fiziksel zorluklar, saha çalışanları arasında erkek çalışanların sayıca fazla olmasına neden olmaktadır. Bu sayısal farklılık saha görevlerini kadınların daha az oranda tercih etmesinden kaynaklanmaktadır. Bilim İlaç olarak iş süreçlerindeki tüm görevler için gerekli yetkinlikleri belirlerken cinsiyet, yaş, din, dil, ırk, cinsel tercih gibi kurumumuzda hiçbir şekilde kabul görmeyen ayrımcılığa neden olacak kişisel özelliklere yer verilmemektedir. Gerek iş ilanlarında gerek yetkinlik kriterleri belirtilirken kişisel özelliklere yer verilmemektedir.

Yönetim Seviyesinde Cinsiyet Dağılımı							
Yıllar	Lokasyon	Cinsiyet	Genel Müdür	Direktör	Müdür	Yönetici	Genel Toplam
2017	Genel Merkez	Erkek	1	5	12	15	33
		Kadın			4	15	19
		Toplam	1	5	16	30	52
	Çerkezköy	Erkek			2	3	5
		Kadın			1	2	3
		Toplam			3	5	8

2017	Gebze	Erkek	1	1	3	12	17
		Kadın		1	3	7	11
		Toplam	1	2	6	19	28
	Saha	Erkek			96		96
		Kadın			2		2
		Toplam			98		98
	Genel Toplam		2	7	123	54	186
2018	Genel Merkez	Erkek	1	5	11	14	31
		Kadın		1	4	17	22
		Toplam	1	6	15	31	53
	Çerkezköy	Erkek			3	2	5
		Kadın			2	2	4
		Toplam			5	4	9
	Gebze	Erkek	1	1	4	14	20
		Kadın		1	3	6	10
		Toplam	1	2	7	20	30
	Saha	Erkek			100		100
		Kadın			3		3
		Toplam			103		103
	Genel Toplam		2	8	130	55	195

Yönetim Seviyesinde Yaş Dağılımı							
Yıllar	Lokasyon	Yaş Grubu	Genel Müdür	Direktör	Müdür	Yönetici	Genel Toplam
2017	Genel Merkez	30 Yaş Altı				3	3
		30-50 Yaş Arası	1	4	13	25	43
		50 Yaş Üstü		1	3	2	6
		Toplam	1	5	16	30	52
	Çerkezköy	30 Yaş Altı					
		30-50 Yaş Arası			1	4	5
		50 Yaş Üstü			2	1	3
		Toplam			3	5	8

2017	Gebze	30 Yaş Altı					
		30-50 Yaş Arası			6	19	25
		50 Yaş Üstü	1	2			3
		Toplam	1	2	6	19	28
	Saha	30 Yaş Altı					
		30-50 Yaş Arası			94		94
		50 Yaş Üstü			4		4
		Toplam			98		98
	Genel Toplam	30 Yaş Altı				3	3
		30-50 Yaş Arası	1	4	114	48	167
		50 Yaş Üstü	1	3	9	3	16
		Toplam	2	7	123	54	186
2018	Genel Merkez	30 Yaş Altı				3	3
		30-50 Yaş Arası		5	13	27	45
		50 Yaş Üstü	1	1	2	1	5
		Toplam	1	6	15	31	53
	Çerkezköy	30 Yaş Altı					
		30-50 Yaş Arası			3	3	6
		50 Yaş Üstü			2	1	3
		Toplam			5	4	9
	Gebze	30 Yaş Altı					
		30-50 Yaş Arası	1	1	6	20	28
		50 Yaş Üstü		1	1		2
		Toplam	1	2	7	20	30
	Saha	30 Yaş Altı					
		30-50 Yaş Arası			97		97
		50 Yaş Üstü			6		6
		Toplam			103		103
	Genel Toplam	30 Yaş Altı				3	
		30-50 Yaş Arası	1	6	119	50	176
		50 Yaş Üstü	1	2	11	2	16
		Toplam	2	8	130	55	195

İş Sağlığı ve Güvenliği

Kurumsal
Sorumluluk
Raporu

2017-2018

 bilim
İLAÇ

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

(403-1/403-2)) İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi, Bilim İlaç İSG Politikası ve risk analizi temelinde yapılandırılmıştır. Risk analizi çalışmaları, kurum genelinde her yıl değerlendirilir ve ihtiyaç oluşması halinde revize edilerek en fazla 4 yılda bir Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği'ne uygun olarak tekrarlanır. Risk analizinde faaliyetlerimizden kaynaklanan tehlikeler, bunların gerçekleşme olasılıkları ve şiddeti değerlendirilerek, riskler belirlenir. Risklerin dereceleri göz önünde bulundurularak kabul edilebilir olmayan risklerle ilgili olarak faaliyet planı oluşturulur. Bu risklerin kabul edilebilir seviyelere çekilmesi ile ilgili hedefler yıllık İSG hedefleri içerisine entegre edilir. Faaliyet planları İSG yönetim programı içerisine alınır. Yönetim programı belirlenen periyotlarda gözden geçirilir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu, iş güvenliği mevzuatında belirtilen yapıya ilave olarak, İSG Kurul Formatında belirtilen yönetici, uzman, mavi yaka ve müdür seviyesindeki departman temsilcilerinden oluşur. Kurul 2 ayda bir kez toplanarak, aşağıdaki gündemle değerlendirme ve gözden geçirme yapar;

- Risk analizi sonuçları, İSG hedefleri ve İSG yönetim programı
- İç ve dış denetim bulguları, düzeltici ve önleyici faaliyetler ve iyileştirme planları
- Çalışan temsilcisi ve diğer kurul üyeleri tarafından getirilen bulgu ve öneriler
- İş kazası, kaza riski, kıl payı kaza ve meslek hastalıkları bildirimleri
- İSG Eğitim faaliyetleri
- Doğal afetler ve acil durumlara hazırlık
- MDA-Mevcut Durum Analizi'nden gelen iyileştirme faaliyetlerindeki ilerlemenin değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesi
- Resmi otorite mevzuat değişikliklerinin değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesi (gerektiğinde)
- İSG ile ilgili PG Performans Göstergelerinin değerlendirilmesi (her ay)
- Yenilikçi ve yaratıcı fikirler ile kıyas ve öğrenme bilgileri değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesi (gerektiğinde)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Politikası değerlendirilmesi, gözden geçirilmesi (yılın son çeyreğinde)

Tüm çalışanlara "İş Yeri Sağlık Gözetimleri Prosedürü" kapsamında kontroller ve testler düzenli olarak yapılmaktadır. Bilim İlaç bünyesinde mesleki faaliyetlerden dolayı 'yakalanma riski yüksek hastalık' tehdidi ile karşı karşıya olan çalışan bulunmamaktadır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberleri (403-2/403-3/403-4)

Müşterek temsilli bir sağlık ve güvenlik komitesi olumlu bir sağlık ve güvenlik kültürüne katkı sağlamaktadır. Komitelerden yararlanarak, çalışanların iş yerinde iş sağlığının ve güvenliğinin iyileştirilmesinin teşvikine katılmalarını sağlamaya çalışmaktayız. Rehberlerimiz departman müdürlükleri tarafından belirlenen yönetici ve uzmanlardan oluşmaktadır.

EYS (Entegre Yönetim Sistemi) kapsamında risk analizleri yapmak, İSG Standart Operasyon Prosedürü (SOP) ve talimatlarını uygulamalardan elde edilen tecrübeler doğrultusunda gözden geçirmek, temsilcisi oldukları bölümlerde emniyetli çalışma kurallarına uygunluğu sağlamak, İSG bildirimlerini değerlendirmek, iç denetim faaliyetlerine katılmak, iyileştirmeye açık alanlar için faaliyetler planlamak ve yürütmek gündemiyle ayda bir veya gerektiğinde daha sık olarak toplanmaktadırlar. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Programlarının izlenmesine yardım eden ve bunlar hakkında tavsiye veren resmi, müşterek yönetim-çalışan sağlık ve güvenlik komitelerinde temsil edilen toplam iş gücü aşağıda yer alan tabloda belirtilmiştir.

İSG Kurul Üyeleri Sayısı				
		Çalışan Sayısı	İSG Kurul Üyesi Sayısı	Toplam Çalışan Sayısına Oranı
2017 Yılı	Genel Merkez	157	9	%6
	Gebze Fabrika	444	20	%6
	Çerkezköy Fabrika	158	13	%8
2018 Yılı	Genel Merkez	165	9	%6
	Gebze Fabrika	473	27	%6
	Çerkezköy Fabrika	169	12	%7

İSGÇ Rehberleri Sayısı				
		Çalışan Sayısı	İSGÇ Rehberi Sayısı	Toplam Çalışan Sayısına Oranı
2017 Yılı	Genel Merkez	157	7	%5
	Gebze Fabrika	444	18	%4
	Çerkezköy Fabrika	158	10	%6
2018 Yılı	Genel Merkez	165	7	%4
	Gebze Fabrika	473	18	%4
	Çerkezköy Fabrika	169	13	%6

Kurum içinde iş sağlığı hizmetlerimiz tüm çalışanlarımızın kişisel verilerinin gizliliğine saygı çerçevesinde çalışanlarımızın mahremiyetine özen göstererek yürütmekteyiz. Çalışanlarımızın kişisel sağlıkla ilgili bilgilerinin gizliliği işyeri hekimimiz tarafından, başkalarının erişemeyeceği şekilde kilitli dolaplarda tutulmaktadır.

İşyeri hekimimiz KVKK kapsamında çalışmalarını yürütmektedir. Böylece çalışanlarımızın kişisel sağlık bilgilerinin ve herhangi bir iş sağlığı hizmetine katılımlarının, çalışanlarımızın lehine ya da aleyhine kullanılmamasını sağlamaktayız.

Üretim Tesislerimizde İş Sağlığı ve Güvenliği (403-3/403-6)

İki üretim tesisimiz de OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi ve uygulamalarına tabidir. Çalışanlarımızın yaşayabileceği herhangi bir sağlık problemine karşı iş yeri hekimi, istirahat odası, psikolojik danışma hizmetleri ve anne odası imkânları bulunmaktadır.

Sağlık sektöründe hizmet veren bir kurum olarak çalışanlarımızı da sağlıklı yaşam için teşvik etmek adına iki üretim tesisimizde de çeşitli aktivitelerin gerçekleştirilebildiği kapalı spor salonu, voleybol ve basketbol sahaları ile açık hava gezi alanları bulunmaktadır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri

İSG eğitimleri, İSG performans göstergelerimizden bir tanesidir. Uygulamalarımızın etkinliğinin yükseltilmesi için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yayınlanmış olan çalışanların iş güvenliği eğitimleri ile ilgili yönetmelikler baz alınarak her yıl kişi başına en az 12 saat İSG eğitimi düzenlenmektedir.

Bu eğitimler, güvenli sürüş teknikleri, ergonomi, davranış odaklı güvenlik yönetimi, kişisel koruyucular, acil durumla mücadele, patlamadan korunma, risk değerlendirme, elle taşıma kaldırma gibi çalışanlarımızın güvenliği ve sağlığı için önemli eğitimleri içermektedir.

Bu eğitimlerin yanı sıra, işe yeni başlayan tüm çalışanlarımızın tehlike ve risklere karşı korunmasını sağlamak amacı ile İşe Başlama Eğitimi düzenlemekteyiz. Çalışan fiilen çalışmaya başlamadan önce, işe başlayan çalışanın bölümünde görevli, bilgi sahibi ve deneyimli bir çalışan tarafından verilmektedir. İşe başlama eğitimleri, temel eğitimlerin gerçekleştirilmesine kadar geçen sürede çalışanın tehlike ve risklere karşı korunmasını sağlayacak nitelikte olmakta birlikte uygulamalı olarak verilmektedir. İşe başlama eğitimi her çalışan için en az iki saat olarak düzenlenmektedir.

Tedarik Zincirinde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları (403-7)

Çalışanlarımızın sağlığını ve güvenliğini sağlamak için azami gayret göstermemizin yanı sıra tedarikçilerimizin de aynı hassasiyeti göstermelerini ve çalışanlarının da aynı koşullarda görev yapmalarını arzu etmekteyiz. OHSAS 18001 sertifikasyonu ve BM Küresel İlkeler Sözleşmesinde belirtilen İnsan Hakları ve Çalışma Koşullarına yönelik maddelere uygun yaklaşımlar tedarikçi seçiminde aranan kriterler arasındadır.

“Tedarikçilerime Yönelik Etik İlkeler Bildirgesi” ile iş sağlığı ve güvenliği konusunda Bilim İlaç olarak gösterdiğimiz hassasiyeti tedarikçilerimizden de beklediğimizi açıkça belirtmekteyiz.

İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları (403-9/403-10)

İş Kazaları		Mesleki Hastalıklar	
Tüm çalışanlar			
Ölümlü iş kazası sayısı	2017: 0 2018: 0	Meslek hastalığı sonucu ölüm sayısı	2017: 0 2018: 0
Ciddi yaralanmalı iş kazası sayısı	2017: 0 2018: 0	Meslek hastalığı vaka sayısı	2017: 0 2018: 0
Kaydedilebilir işle ilgili yaralanmaların sayısı	2017: 4 adet 2018: 14 adet	Başlıca meslek hastalıkları türleri	Meslek hastalığı ile karşılaşmamıştır
Ana iş kazası türleri	*Tahriş *Kimyasal madde teması sonucu 1. derece yanık *Burkulma ve incinme *Sıyrık		
Çalışma saati sayısı	9 saat/gün		

Kurum çalışanı olmayan ancak iş ve / veya çalışma alanı kurum tarafından kontrol edilen çalışanlar			
Ölümlü iş kazası sayısı	2017: 0 2018: 0	Meslek hastalığı sonucu ölüm sayısı	2017: 0 2018: 0
Ciddi yaralanmalı iş kazası sayısı	2017: 0 2018: 0	Meslek hastalığı vaka sayısı	2017: 0 2018: 0
Kaydedilebilir işle ilgili yaralanmaların sayısı	2017: 0 2018: 0	Başlıca meslek hastalıkları türleri	Meslek hastalığı ile karşılaşmamıştır
Ana iş kazası türleri	--		
Çalışma saati sayısı	9 saat/gün		

İyileşme Süresi Dahil Kayıp Gün Sayısı	
2017	79 Gün
2018	346 Gün

İş kazalarına yönelik tehlikeler ve riskler OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Sistemi ile birlikte risk değerlendirmesi prosedürü kapsamında, saha turları, iç denetimler, çalışan geri bildirimleri ile belirlenmektedir. İş kazalarına yönelik tedbirlerimizi eğitimlerle de güçlendirmekteyiz. Raporlama döneminde ciddi yaralanma ile sonuçlanmış bir tehlike meydana gelmemiştir.

Meslek hastalıkları için de benzer şekilde OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi kapsamında işyeri risk değerlendirme süreçleri meslek hastalığı taşıyabilecek işler ve potansiyel tehlikeler belirlenmektedir. Raporlama döneminde mesleki hastalık ile sonuçlanmış bir tehlike meydana gelmemiştir.

Hem iş kazalarına hem de mesleki hastalıklara yönelik tehlikeleri ortadan kaldırmak ve riski kontrol altında tutmak için ilgili mevzuat ve OHSAS 18001 kapsamında öncelikli olarak tehlikeyi ortadan kaldırma prensibi benimsenmiştir. Bununla birlikte sırasıyla ikame etme, mühendislik kontrolleri, idari kontroller ve en son kişisel koruyucu donanım kullanılması adımları uygulanmaktadır.

Bilim İlaç'ta iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili uygulamalar, Kaza Ağırlık Oranı (KAO) temel performans göstergesi ile değerlendirilmektedir. İş kazası ağırlık oranı, kayıp günle sonuçlanan kazaları kapsamakta olup, bir takvim yılında çalışılan her 100 iş saatine karşılık, kaç saatin kaybedildiğini gösterir.

Herhangi bir iş kazası meydana geldiğinde "İş Sağlığı Güvenliği ve Çevre Bildirimleri Prosedürü"ne uygun olarak iş kazaları bildirimleri, raporlanması ve istatistikleri tutulur. Takvim yılı içerisinde, iş kazaları nedeniyle olan toplam kayıp çalışma saatinin, aynı yıl içerisinde referans grupta yer alan işçilerin çalışma saatlerinin toplamına bölünmesiyle elde edilen değerin 100 ile çarpılmasıyla hesaplanır.

$KAO = (Kayıp\ gün \times 8 \times 100) / Toplam\ çalışma\ saati$ şeklinde hesaplanmaktadır

Atık Yönetimi

Kurumsal
Sorumluluk
Raporu

2017-2018

 bilim
İLAÇ

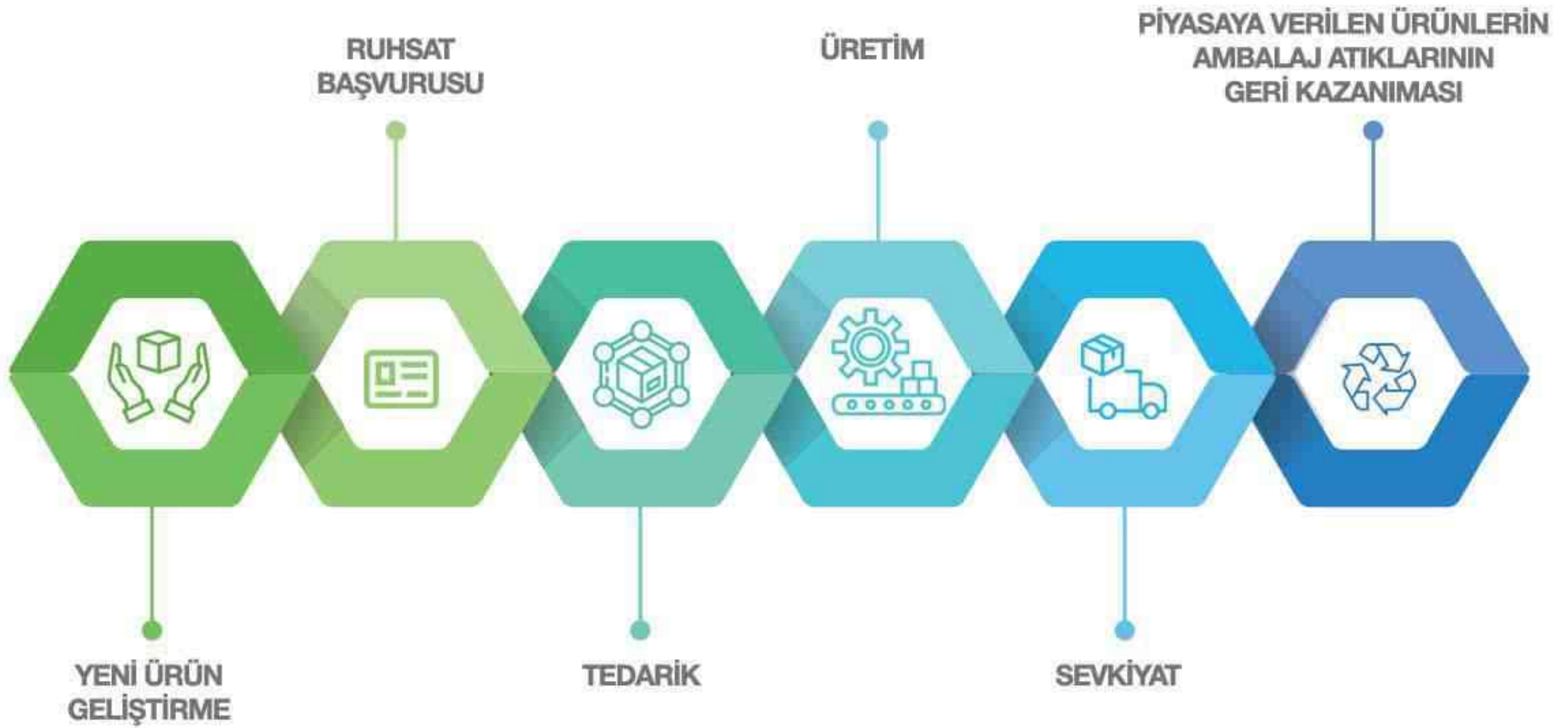

ATIK YÖNETİMİ

Çevresel Etki Yönetimimiz girdilerimiz (enerji ve su gibi) ve çıktılarımız (emisyonlar, atık sular ve atıklar gibi) ile ilgili etkileri kapsamaktadır. Faaliyetlerimizi, çevrenin korunması amacıyla yeni ürün geliştirmesi ve ruhsat başvurusunun yapılması sürecinden başlayarak; tedarik, üretim, sevkiyat ve piyasaya verilen ürünlerin ambalaj atıklarının geri kazanılması süreçleri boyunca, çevre boyutu ve çevresel etkileri ile birlikte ele alarak doğal kaynakların korunmasını gözeterek şekilde yürütmekteyiz.

(102-11) Bilim ilaç olarak kaynaklarımızı en ekonomik ve tasarruflu şekilde kullanmaya azami gayret göstermekteyiz. Bu bağlamda iş süreçlerimizde ihtiyati yaklaşım ön plandadır. Rio Prensiplerinin 15. Maddesi'nde tanımlanan ihtiyati yaklaşım gerekliliğine göre çevre korumada önleyici yaklaşım ülkelerin kapasiteleri oranında en geniş biçimde uygulanacaktır. Ciddi ve geri dönüşü olmayan bir zarar tehdidinin bulunduğu durumlarda, bilimsel açıdan tam kesinlik olmaması çevresel bozulmayı önleyecek maliyet-etkin önlemlerin ertelenmesine gerekçe oluşturmamalıdır.

ÇEVRE BOYUTU GÖZETİLEN FAALİYETLERİMİZ

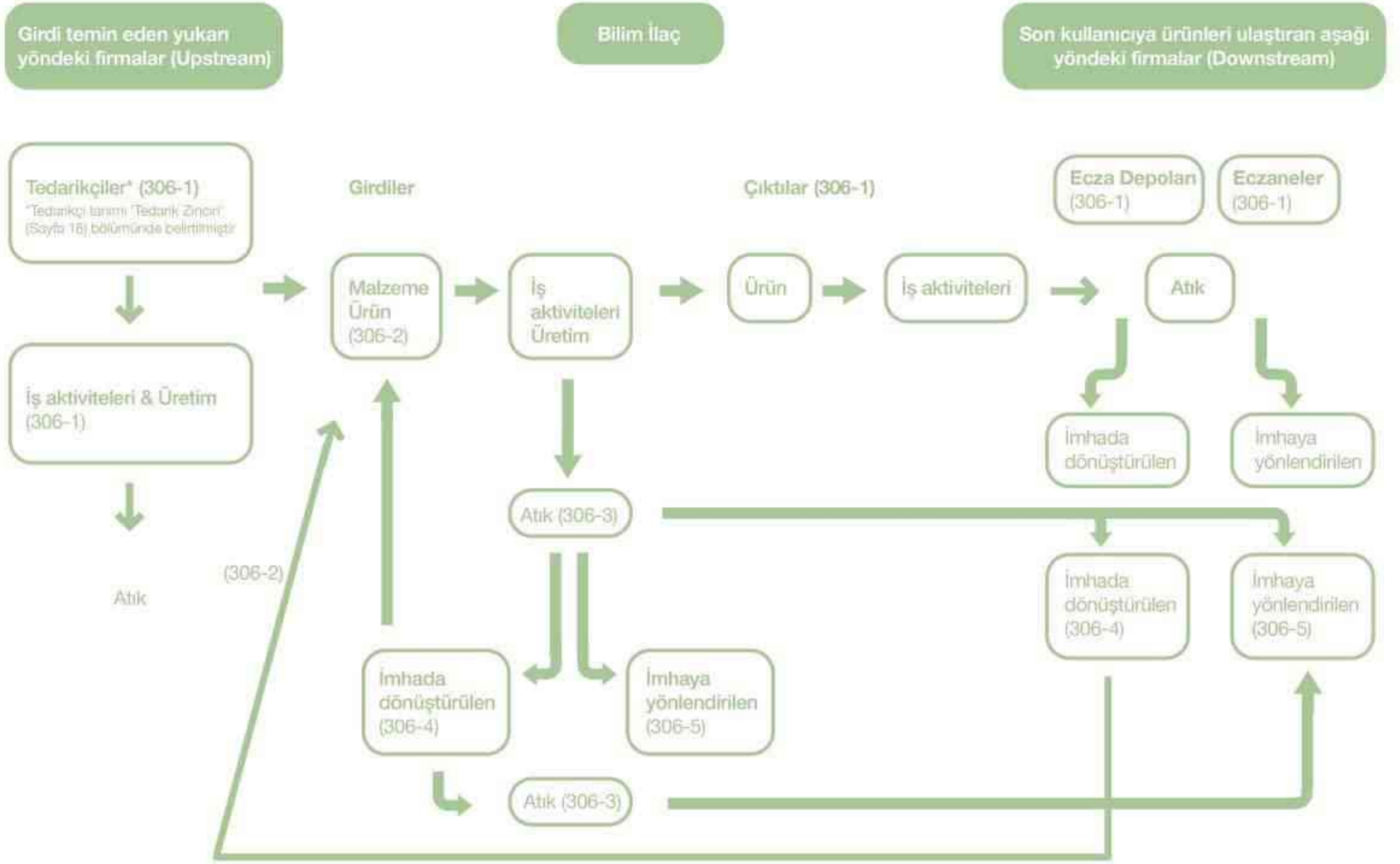

(306-1/306-3)

En belirgin miktarda atık ortaya çıkartan iş aktivitelerimiz;

- Toz Toplama Sistemleri Atıkları,
- Deneme Üretimleri Atıkları,
- Raf Numune Atıkları.

	Atık Türü	2017 Miktar	2018 Miktar
Girdileri kullandıktan sonra meydana gelen atıklar	Tehlikeli-Geri kazanım-Hammadde ambalajları (variller-bidonlar)	63.236 kg	68.282 kg
	Tehlikeli- Geri dönüşemez imha edilen- Hammadde ambalajları (karton, plastik)	95.485 kg	104.889 kg
	Tehlikesiz Geri dönüşebilir-Hammadde Ambalajları Karton	50.700 kg	106.120 kg
	Tehlikesiz Geri dönüşebilir-Hammadde Ambalajları Plastik	26.480 kg	224.610 kg
	Tehlikesiz-Geri Kazanım-Ahşap palet	193.210 kg	191.465 kg
Çıktıların son kullanıcıya ulaşana kadar neden olduğu/olacağı atıklar	Çıktıların son kullanıcıya ulaşana kadar neden olduğu/olacağı atıklar	2017 Miktar	2018 Miktar
	Tehlikesiz Geri dönüşebilir-Kağıt Karton	1.483.811 kg	3.388.905 kg
	Tehlikesiz- Geri dönüşebilir-Plastik	63.011 kg	37.510 kg
	Tehlikeli- Geri Dönüşemez-Cam	1.920.690 kg	1.546.200 kg
	Tehlikeli- imha- Metal (krem kutuları vb)	111.904 kg	241. 602 kg
	Tehlikeli- Geri Dönüşemez-Plastik	390.132 kg	1.212.400 kg
	Tehlikeli- Geri Dönüşemez-Kompozit	188.380 kg	17.780 kg

2018 yılında bazı atık miktarları 2017 yılından daha az olduğu görülmektedir. Bunun nedeni gelen hammaddede ve ambalajlanma şeklinde olan değişiklikler ve üretilen ürünlerde olan farklılıklardır.

Atık Yönetimi Yönetmeliği esaslarına göre atık bertaraf yöntemi kuruluşumuz tarafından belirlenmekte, Çevre Bakanlığından lisanslı firmalar tarafından atıklarımızın bertarafı sağlanmaktadır. Atık bertaraf yüklenicisi düzenli depolama ve yakma yöntemleri kullanmaktadır

Tehlikeli Atıkların Toplam Ağırlığı - Bertaraf Yöntemlerine Göre			
		2017	2018
Yeniden kullanım		63.236 kg	68.282 kg
Geri dönüşüm		11.128 kg	15.248 kg
Atık yakımı (toplu yakma)		147.427 kg	180.164 kg
Tehlikeli Olmayan Atıkların Toplam Ağırlığı - Bertaraf Yöntemlerine Göre			
Yeniden kullanım		193.210 kg	191.465 kg
Geri dönüşüm		503.330 kg	537.410 kg
Atık yakımı (toplu yakma)		50.200 kg	58.090 kg
Gömme		59.310 kg	76.370 kg

(306-2) Atık yönetiminin en önemli aşaması atık üretilmesinin önüne geçmektir. Bunun bilincinde olan bir kurum olarak tedarikçilerimizin de çevresel etkilerinin kontrol altında tutulmasını önemsiyor, mümkün olan en az atık meydana getirecek şekilde operasyonlarımızı yürütüyoruz. Ancak, üretim alanımızın ilaç olmasından ve insan sağlığına doğrudan etki eden ürün olmasından dolayı geri dönüştürülmüş maddelerin girdi olarak kullanılabilmesi oldukça kısıtlı alanlarda sağlanabilmektedir. Buna rağmen mümkün olan her noktada geri dönüştürülmüş girdiler kullanmaya özen göstermekteyiz.

Atık yönetimine gösterdiğimiz özeni tedarikçilerimizden de beklemekteyiz. ‘Tedarikçilerime Yönelik Etik İlkeler Bildirgesi’ çevresel etkilere yönelik maddeler içermekte ve bu konuda da kanunlara ve yönetmeliklere uyulması konusunu açıkça belirtmektedir.

Tehlikeli Atıkların Yönetimi (306-5)

Faaliyetlerimiz sonucu oluşan tüm tehlikeli atıklar “kutu başına düşen tehlikeli atık miktarı”, performans göstergesi olarak takip edilmektedir.

Kalite Kontrol ve Kalite Güvence bölümleri tarafından reddedilen malzeme ve ürünler için imha kararı alınmış ise, imha tutanak formu düzenlenmektedir. İmha tutanak formuna istinaden ürün ve/veya malzemeler SAP sisteminde ret depoda kalmak şartıyla proje stoklarına transfer edilmektedir. Bu bilgi Maliyet Muhasebesi departmanına iletilmektedir. Bu aşamada Maliye Bakanlığı’na ve Sağlık Bakanlığı’na bilgilendirme yazıları iletilmektedir. Vergi Dairesinden ve Sağlık Bakanlığından gelen ilgili kişiler miktar ve imha nedenlerini kontrol etmektedirler. Uygunluk yazısı sonrasında, Noter ve Sağlık Bakanlığı huzurunda ürün ve malzemeler, yetkili kurum olan İzaydaş tarafından imha edilmektedir.

2017 ve 2018 Raf Numune ve İmhalık Tehlikeli Atık Miktarları				
	2015	2016	2017	2018
Raf Numune ve İmhalık Tehlikeli Atık Toplam Miktarı (g/kutu)	0,3672 gr/kutu	0,8087 gr/kutu	0,1092 gr/kutu	0,2388 gr/kutu
Raf Numune Tehlikeli Atık Miktarı (g/kutu)	0,1682 gr/kutu	0,0875 gr/kutu	0,0696 gr/kutu	0,0637 gr/kutu
İmhalık Tehlikeli Atık Miktarı (g/kutu)	0,1990 gr/kutu	0,7212 gr/kutu	0,0396 gr/kutu	0,1751 gr/kutu

İmha kararı alınan ve raf numunesinden çıkartılan ilaçlar yıllara göre değişiklik gösterdiği için kutu başına düşen raf numune tehlikeli atık miktarı ve imhalık tehlikeli atık miktarı da yıllara göre değişiklik göstermektedir.

Bu süreçten farklı olarak eğer bir malzemenin geri dönüşümü mümkün ise geri dönüşüm firmalarına gönderilmektedir. Bu tip malzemelerin Sağlık Bakanlığına bildirimini yapılmamaktadır. Faaliyetlerimiz sonucunda oluşmuş herhangi bir çevre kirliliği bulunmamaktadır.

Kutu başına tehlikeli atık miktarları ve 2019 hedefleri aşağıdaki tablolarda verilmektedir.

2015-2018 Kutu Başına Tehlikeli Atık Miktarı									
Performans Göstergeleri	2015		2016		2017		2018		2019
	H	G	H	G	H	G	H	G	H
Süreç Kaynaklı Tehlikeli Atık Miktarı (g/kutu)	0,902	1,021	1,050	0,755	1,000	0,850	1,000	1,135	1,500
Gebze	1,500	1,776	1,500	1,344	1,500	1,460	1,430	1,966	1,998
Çerkezköy	0,335	0,273	0,340	0,265	0,310	0,315	0,310	0,437	0,400
Merkez ve Bölgeler	0,010	0,008	0,010	0,000	0,010	0,000	0,010	0,016	0,010

Atık Türleri ve Bertaraf Yöntemleri (306-1 /306-5)

Son kullanma tarihinin dolması veya kalite spesifikasyonlarının karşılanmaması gibi nedenlerle imha kararı alınmış ürünlerin, malzemelerin ve yarı mamullerin atık olarak imhasını, «Ret ve İmha Prosedürü» kapsamında gerçekleştiririz. Aşağıda yer alan tabloda atıkların tanımlanması ve bertaraf yöntemine dair bilgiler yer almaktadır.

No	Atık Tanımlaması/İçeriği	Atık Adı	Bertaraf Yöntemi
1	Tehlikeli maddelerin kalıntılarını içeren ya da tehlikeli maddelerle pislenmiş blister, kağıt/karton, plastik ambalaj atıkları, laboratuvar atıkları (HPLC ve GC kolon atıkları, TLC plakası, kapiler tüpler vb. gibi), mürekkep merdanesi ve kutusu enjektör iğneleri (Laboratuvarlarda kullanılan), kontamine olmuş ahşap, cam ya da plastik, boya tenekeleri	Kontamine atık Kontamine cam atık	Atık Yönetim Yönetmeliği'ne uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı araçlarla taşınarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı firmalarda geri kazanım işlemine tabi tutulmakta veya yakma tesisine gönderilmektedir.
	Tehlikeli maddelerin kalıntılarını içeren ya da tehlikeli maddelerle pislenmiş sac, plastik hammadde varilleri ve IBC tanklar	Kontamine sac ambalaj Kontamine plastik ambalaj	
2	Tehlikeli maddelerle kirlenmiş filtre maddeleri, yağ filtreleri	Filtre atığı	Atık Yönetim Yönetmeliği'ne uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı araçlarla taşınarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı firmalarda yakma işlemine tabi tutulmaktadır.

3	Vakum-hammadde toz atıkları, tablet-kapsül atıkları	Toz atıklar Tablet-kapsül atıkları	Atık Yönetim Yönetmeliği'ne uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı araçlarla taşınarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı firmalarda yakma işlemine tabi tutulmaktadır.
	Yarı mamül/Mamül (Bitmiş ürün)	Raf numuneleri Stabilite ürünleri yarı mamül Mamül (Bitmiş ürün)	
	İmhalık hammaddeler (imhaya ayrılmış ve üretim esnasından açığa çıkan hammadde sıvı-toz atıkları), imhalık mamüller (Miadı dolmuş, piyasadan geri toplanan, kalite bozuklukları nedenleriyle imhalık olan bitmiş ürünler)	İmhalık Hammaddeler	
		(Sıvı-Toz-Pomad vb.) İmhalık mamül (Bitmiş ürün)	
	Yağ temizleme solventi	Yağ temizleme solvent atığı	
	Kaplama solüsyonu	Kaplama solüsyonu	
4	Laboratuvar kimyasal atıkları (asit, baz)	Atık asit Atık baz Diğer kimyasal atıklar	Atık Yönetim Yönetmeliği'ne uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı araçlarla taşınarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı firmalarda yakma işlemine tabi tutulmaktadır.
5	Yumuşatıcı reçine	Atık reçine	Atık Yönetim Yönetmeliğine uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı araçlarla taşınarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı firmalarda yakma işlemine tabi tutulmaktadır.
6	Tehlikeli madde içeren atık baskı tonerleri ve printer kartuşları, mürekkepli atıklar (Tükenmez kalem, mürekkep kutuları, fosforlu-cam kalemleri, boardmarker kalemleri vb. gibi)	Atık toner Atık kartuş	Atık Yönetim Yönetmeliğine uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı araçlarla taşınarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı firmalarda yakma işlemine tabi tutulmaktadır.
7	Piller ve aküler	Atık pil	Atık pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliğine uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı araçlarla taşınarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı firmalarda geri dönüşüm işlemine tabi tutulmaktadır.
	Telsiz ve telefon bataryaları	Atık akü	
8	Atık yağ	Atık yağ	Atık Yağların Kontrolü yönetmeliğine uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı araçlarla taşınarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı firmalarda geri kazanılmaktadır.

9	Araçların ve forkliftin lastikleri	Lastik atıklar	Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliğine uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı firmalarda geri kazanılmaktadır.
10	Elektrik-elektronik atıklar (Bilişim ve telekomünikasyon atıkları, izleme ve kontrol cihaz ve aletleri, otomatlar, ışıklandırma cihaz ve aletleri, büyük beyaz eşya, küçük elektrikli ev aletleri, tüketici aletleri vb.)	Elektrik-elektronik atıklar	Atık Yönetim Yönetmeliğine uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı araçlarla taşınarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı firmalarda geri kazanılmaktadır.
11	Flüoresan lambalar ve diğer cıva içeren atıklar	Flüoresan atıklar Cıva içeren atıklar	Atık Yönetim Yönetmeliğine uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı araçlarla taşınarak Çevre bakanlığından lisanslı firmalarda geri kazanılmaktadır.
12	İşyeri hekimi odasından çıkan enjektörler, kan, vücut sıvıları ve ilaç ile bulaşmış atıklar	Tıbbi atıklar	Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğine uygun olarak lisanslı tıbbi atık taşıma araçları ile Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı yakma tesisinde bertaraf edilir.
13	Bahçeden çıkan, yemekhaneden çıkan, lavabo ve tuvaletlerden çıkan atıklar	Evsel atık	Atık Yönetim Yönetmeliğine uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı düzenli depolama tesislerinde depolanmaktadır.
14	Cam - kağıt - karton - metal - tahta atıklar temiz PVC, alüminyum folyo,	Geri kazanım atıkları	Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğine uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı firmalarda geri kazanılmaktadır.
15	Temiz blister, yapışkanlı etiket arkası temiz bone, galoş	Endüstriyel atık	Atık Yönetim Yönetmeliğine uygun olarak Çevre Bakanlığı'ndan lisanslı yakma tesislerinde bertaraf edilir.

Geri Kazanılan ve Toplanan Atıklar (306-4)

Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği kapsamında, piyasaya sürdüğümüz ambalaj atıklarının belirli bir kota üzerinden toplanması için geri kazanım faaliyetlerinde yetkilendirilmiş kuruluş olan ÇEVKO ile 2005 yılından itibaren iş birliği yapmaktayız.

Geri Kazanım Yükümlülüğü		
	2017	2018
Polietilen (PE)/Poliamid (PA)	22.879 kg	18.301 kg
Polipropilen (PP)	11.148 kg	1.955 kg
Kağıt Karton	801.296 kg	1.830.009 kg

Üretilen ilaçların ambalaj malzemesi çeşidine göre geri kazanılan ambalaj malzemeleri yıllara göre farklılık göstermektedir.

Geri Kazanılan Atık Miktarı				
	2015	2016	2017	2018
Geri Kazanılan Ambalaj Atıkları / Plastik	70.860 kg	60.640 kg	63.260 kg	66.030 kg
Geri Kazanılan Ambalaj Atıkları / Kağıt – Karton	372.953 kg	210.610 kg	346.780 kg	393.280 kg
Geri Kazanılan Ambalaj Atıkları / Cam	15.570 kg	9.680 kg	12.290 kg	13.460 kg
Geri Kazanılan Ambalaj Atıkları / Hurda Palet	182.655 kg	189.745 kg	193.210 kg	191.465 kg

Üretim tesislerimizden kaynaklanan geri kazanım atıkları ve ambalaj atıkları her geçen yıl birbirinden daha etkin ayrılmaktadır.

Atık yönetimi sektörümüz gereği üzerinde hassasiyetle durduğumuz bir unsurdur. Etkin atık yönetimi için atıklarımızı sınıflandırıyor ve sürekli olarak izliyoruz. İlgili çevre yönetmeliklerine sadık kalarak atık yönetimi süreçlerimizi yürütmekteyiz. 2017 ve 2018 yıllarında üretim tesislerimizin faaliyetinden kaynaklanan uygunsuzluk yaşanmamış ve buna bağlı olarak cezai bir durum oluşmamıştır. Çevre kazası/kimyasal sızıntı veya sızıntı yaşanmamıştır.

EK TABLOLAR

2017 Yılında Geri Çekilen Ürünler

Ürün adı	Ürün parti no	Geri çekme nedeni	Geri çekilen adet	Cevap Yazısı no/tarih
MONUROL SAŞE	348838	İthal üründür. Üretici firma Zambon S.p.A tarafından hammadde kaynaklı kontaminasyon olduğu bildirilmesi üzerine gönüllü geri çekme işlemi uygulanmıştır.	16331	MM.1012 / 20.03.2017
MONUROL SAŞE	348839		11962	
MONUROL SAŞE	348840		12597	
ANTEPSİN SÜSPANSİYON	16004049A	Operatörün hatalı davranışı kaynaklı olası kontaminasyon şüphesi	118	MM.1056 / 08.09.2017
EKSOSED ŞURUP	17130006A		25591	
AFERİN PED ŞURUP	17091012A		38226	

2018 Yılında Geri Çekilen Ürünler

Ürün adı	Ürün parti no	Geri çekme nedeni	Geri çekilen adet	Cevap Yazısı no/tarih
ZESPIRA 4MG SAŞE	17509009A	Beyaz toz içerisinde 2 adet sarı cisimcik	1264	MM.1117 / 13.06.2018
ENFEXIA 750MG IM ENJ	17584001	Sekonder ambalajında yer alan görünüş spesifikasyonunun bakanlıktaki güncel spesifikasyon ile uyumlu olmaması	8280	MM.1135 / 05.07.2018
	17584002		21625	
	17584003		13665	
	17584004		3945	
	17584005		14242	
	17584007		5200	
	17584008		10687	
	17584009		142254	
	17584010		20833	
	17584011		29544	
	17584012		22235	
	17584013		7763	
	17584015		7410	
	17584016C		24660	
	16584001A		2661	
	16584002		1573	
	16584003		753	
	16584004		2838	
	16584005		2507	
	16584006		1432	
	16584007		1930	
	16584008		1648	
	16584009		1948	
	16584010		5625	

	16584011		6313	
	16584012		740	
	16584013B		4741	
	16584014		7110	
	16584015		490	
	16584016		9500	
	16584017		6589	
	16584018		2910	
	16584019B		11475	
	16584020		7393	
	16584021		7467	
	16584022		13001	
	16584023		10722	
	16584024C		9673	
	16584025		3880	
	16584026		8528	
	16584027		12196	
	16584028		23249	
	16584029		9747	
	5584030		341	
	5584032		634	
	5584033		683	
	5584034		622	
	5584035		321	
	5584036		346	
	5584037		477	
	5584038		543	
	5584039		435	
	5584040		684	
	5584041		664	
	5584042		79	
	5584043		375	
	5584044		815	
	5584045		635	
	5584046		969	
	5584047		228	
	5584048		929	
	5584049		287	
	5584050		44	
	5584051		508	
	5584052B		361	
	5584053		543	
	5584054		740	
	5584055		272	
	5584056		696	
Siprazon 500 mg/ 500 mg Film Kaplı Tablet	17644002A	Siprofloksasin+Ornidazol kombinasyonundaki ruhsatlı beşeri tıbbi ürünlerin ruhsatlarının askıya alınması	14811	MM.1147 / 16.08.2018

GRI İÇERİK İNDEKSİ (102-55)

Materiality Disclosures Service için GRI Services, GRI içerik indeksinin açık bir şekilde sunulduğunu ve 102-40 ile 102-49 arasındaki Bildirimlere ilişkin referansların raporun uygun bölümleriyle uyumlu olduğunu gözden geçirmiştir.

For the Materiality Disclosures Service, GRI Services reviewed that the GRI content index is clearly presented and the references for Disclosures 102-40 to 102-49 align with appropriate sections in the body of the report.

Bu rapor GRI Standartlarına uygun olarak hazırlanmıştır: Temel seçenek

GRI 101: TEMEL 2016

GRI 102: GENEL BİLDİRİMLER 2016

SAYFA/AÇIKLAMA

KURUMSAL PROFİL

102-1	Kurum adı	10
102-2	Faaliyetler, markalar, ürünler ve hizmetler	11
102-3	Genel merkezin konumu	81
102-4	Kurum operasyonlarının konumu	12
102-5	Kurumun mülkiyet niteliği ve yasal yapısı	15
102-6	Hizmet verilen pazarlar	12, 14
102-7	Kurum ölçeği	8
102-8	Çalışanlara ve diğer işçilere ilişkin bilgi	18
102-9	Tedarik zinciri	19
102-10	Kuruma ve tedarik zincirine dair belirgin değişiklikler	Raporlama döneminde kurumun büyüklüğü, yapısı, mülkiyeti veya tedarik zinciri ile ilgili önemli bir değişiklik olmamıştır.
102-11	İhtiyati Yaklaşım veya prensibi	67
102-12	Kurum dışı girişimler	24
102-13	Kurumsal üyelikler	24

STRATEJİ

102-14	Üst düzey karar verici beyanı	6,7

ETİK ve DÜRÜSTLÜK

102-16	Değerler, prensipler, standartlar, ve davranış normları	45

YÖNETİŞİM

102-18	Yönetim yapısı	15

PAYDAŞ KATILIMI

102-40	Katılımı sağlanan paydaş grupları	27
102-41	Toplu iş sözleşmesi anlaşmaları	Sendikalaşma ve toplu iş sözleşmesi anayasal bir haktır ve Bilim İlaç Çalışan Hakları çerçevesinde çalışanlarımızın bu haklarına saygı gösterir ve kısıtlamayız. Firmamızın bağlı bulunduğu bir sendika üyeliği ve faaliyeti yoktur. Bilim İlaç'ta toplu iş sözleşmesine giren çalışan bulunmamaktadır.

102-42	Paydaşların belirlenmesi ve seçilmesi	27
102-43	Paydaş katılımı yaklaşımı	27-29
102-44	Kilit konular ve belirtilen kaygılar	32-36
RAPORLAMA		
102-45	Kurumun konsolide mali tablosunda veya muadil belgelerde yer alan kuruluşların listesi	32
102-46	Rapor içeriğinin ve konu sınırlarının belirlenmesi	29, 32
102-47	Öncelikli konuların listesi	32
102-48	Yeniden ifade edilen bilgiler	2017-2018 Kurumsal Sorumluluk Raporu'nda yer alan bilgilerin ifadesinde yaşanan önemli değişiklik bulunmamaktadır.
102-49	Raporlamadaki değişiklikler	2017-2018 Kurumsal Sorumluluk Raporu'nun öncelikli konular ve konuların sınırı kapsamında bir önceki raporlama dönemine göre önemli bir değişiklik bulunmamaktadır.
102-50	Raporlama dönemi	5
102-51	En son yayınlanan raporun tarihi	5
102-52	Raporlama döngüsü	5
102-53	Rapor ve içeriği hakkındaki sorular için irtibat bilgileri	5
102-54	GRI Standartlarına uygun raporlama seçeneği	5
102-55	GRI içerik indeksi	77
102-56	Dış denetim	Bilim İlaç 2017-2018 Kurumsal Sorumluluk Raporu bağımsız kuruluşlar tarafından denetimden geçmiş veriler içermektedir. Çevre Yönetimi, Kalite Sistemleri ve İş Sağlığı ve Güvenliği alanlarında Bilim İlaç düzenli olarak denetlenmektedir. Raporda yer verilen finansal veriler de bağımsız denetleme kuruluşları tarafından denetlenmiş ve onaylanmıştır. Bahsi geçen bağımsız denetim yapan kurumların hiç biri ile Bilim İlaç'ın üst yönetimi dâhil olmak üzere karar vericilerin şahsi ilişkisi bulunmamaktadır.

ÖNCELİKLİ KONULAR		
GRI STANDARDI	GÖSTERGE	SAYFA
BÜYÜME STRATEJİSİ		
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	36, 37
	103-2	36-43
	103-3	
GRI 201: Ekonomik Performans 2016	201-4	37
GRI 202: Piyasa Varlığı 2016	202-1	39
	202-2	39
GRI 203: Dolaylı Ekonomik Etkiler 2016	203-1	40
	203-2	40, 41
GRI 204: Satın Alma Uygulamaları 2016	204-1	39, 40
GRI 405: Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği 2016	405-2	39
KALİTE YÖNETİMİ		
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	52
	103-2	52-53
	103-3	
GRI 416: Müşteri Sağlık ve Güvenliği 2016	416-1	52
	416-2	53
ÇALIŞAN GELİŞİMİ		
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	55, 56, 57
	103-2	55-60
	103-3	
GRI 404: Eğitim ve Öğretim 2016	404-1	55
	404-2	56
	404-3	56
GRI 405: Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği 2016	405-1	57
İŞ ETİĞİ		
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	45
	103-2	45-47
	103-3	
GRI 205: Yolsuzlukla Mücadele 2016	205-1	46
	205-2	46
	205-3	47
GRI 206: Rekabete Aykırı Davranış 2016	206-1	47
BİLGİ GÜVENLİĞİ ve İŞ SÜREKLİLİĞİ		
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	49
	103-2	49-50
	103-3	

ATIK YÖNETİMİ		
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	67
	103-2	67-74
	103-3	
GRI 306: Atık 2020	306-1	68, 71
	306-2	70
	306-3	68
	306-4	74
	306-5	70, 71
İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ		
GRI 103: Yönetim Yaklaşımı 2016	103-1	62
	103-2	62-65
	103-3	
GRI 403: İş Sağlığı ve Güvenliği 2018	403-1	62
	403-2	62, 63
	403-3	63, 64
	403-4	63
	403-5	64
	403-6	64
	403-7	64
	403-8	N/A
	403-9	64
	403-10	64

BM Küresel İlkeler Sözleşmesi Göstergeleri	Sayfa
İnsan Hakları	
İlke 1: İş dünyası, ilan edilmiş insan haklarını desteklemeli ve saygı duymalı.	44, 56
İlke 2: İş dünyası, insan hakları ihlallerinin suç ortağı olmamalı.	22, 45, 56
Çalışma Standartları	
İlke 3: İş dünyası, çalışanların sendikalaşma ve toplu müzakere özgürlüğünü desteklemeli.	77
İlke 4: Zorla ve zorunlu işçi çalıştırma uygulamasına son verilmeli.	56
İlke 5: Her türlü çocuk işçi çalıştırılmasına son verilmeli.	56
İlke 6: İşe alım ve işe yerleştirmede ayrımcılığa son verilmeli.	57-60
Çevre	
İlke 7: İş dünyası, çevre sorunlarına karşı ihtiyati yaklaşımları desteklemeli.	67
İlke 8: Çevresel sorumluluğu arttıracak her türlü faaliyete ve oluşuma destek verilmeli.	67-73
İlke 9: Çevre dostu teknolojilerin gelişmesini ve yaygınlaşmasını desteklemeli.	67-74
Yolsuzlukla Mücadele	
İlke 10: İş dünyası, rüşvet ve haraç dâhil her türlü yolsuzlukla savaşmalı.	45-47

İLETİŞİM (102-3)

Bilim İlaç A.Ş.

Genel Müdürlük

Bilim Plaza Piyalepaşa Bulvarı
Kaptanpaşa Mah. Zincirlikuyu Cad.
No:184, 34440 Beyoğlu/İstanbul

T: +90 212 365 15 00

F: +90 212 276 29 19

<http://www.bilimilac.com.tr/>

Didem Abamor

İletişim Yöneticisi

didem.abamor@bilimilac.com

www.bilimilac.com